

Statsforvalterens tilråding til
Miljødirektoratet om vern av skog for
Lysakerdalen, Oslo og Bærum kommuner

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus, juni 2026

Innhold

1. FORSLAG.....	3
1.1 Hjemmelsgrunnlag.....	3
1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget.....	4
1.3 Andre interesser.....	5
1.4 Planstatus.....	6
2. SAKSBEHANDLING.....	7
2.1 Saksbehandlingsprosesser.....	7
2.2 Forholdet til utredningsinstruksen.....	8
2.3 Forvaltningsmyndighet.....	8
3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN.....	8
3.1 Navn.....	8
3.2 Avgrensing.....	9
3.3 Verneforskriften.....	9
4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	10
4.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser.....	10
4.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser.....	10
4.3 Avveiling skogvern - skogbruk.....	11
5. Beskrivelse av området med merknader.....	12
Lysakerdalen, Oslo og Bærum kommuner.....	12
5.1 Inngrepsstatus og andre interesser.....	13
5.2 Sammendrag av høringsuttalelsene med Statsforvalterens kommentarer.....	20
5.3 Statsforvalterens tilrådning.....	43

1. FORSLAG

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus tilrår vern av Lysakerdalen naturreservat i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). Området er et nytt naturreservat.

Tilrådingen omfatter 597 dekar nytt verneareal. Totalt skogareal er 470 dekar, og av dette er 411 dekar produktiv skog.

Området som foreslås vernet er:

Lysakerdalen i Oslo og Bærum kommuner, Oslo og Akershus fylker

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Området foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatet skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a* (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), *b* (*arter og genetisk mangfold*), *c* (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*).

Verneområdet skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelsen av verneområdet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

Området vil bidra til å oppfylle det nasjonale målet vedtatt av Stortinget om 10 % vern av skog.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Det foreslåtte verneområdet inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter.

I denne verneplanen er verneverdiene for området knyttet til en rekke rødlistede naturtyper som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua og nær trua arter.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet fra *Biofokus rapport 2023-036 En sammenstilling av naturverdiene langs Lysakerelva*¹.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i området som foreslås vernet er ulike typer utbygginger, kraft- og energianlegg, hageavfall og menneskelig bruk som er av en art som kan redusere naturkvalitetene. Nye måter å nyttiggjøre elven og dalføret inn i fremtiden kan også bli aktuelt. Eksempel kan være bruk av varmeveksler i elva. Vern av det foreslåtte området skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler i skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av truede naturtyper og levested for et stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut.

Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i området.

Statsforvalteren vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Statsforvalterens oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 6.

Dersom området ikke vernes, vil det være andre sektorloversom regulerer arealbruken fremover og som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

¹ <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2023-036.pdf>

1.3 Andre interesser

Friluftsliv

Området er svært attraktivt for friluftsliv og rekreasjon, og stadig flere tar det i bruk. Ferdsele foregår for det aller meste til fots, samt noe på sykkel. Det foregår i tillegg noe organiserte treninger, konkurranser og andre arrangementer. Barnehager og skoler bruker området som læringsarena og turmål. Deler av verneforslaget er fra før statlig sikrede friluftslivsområder.

Fiske

Det drives lite fiske i elvestrekningen innenfor verneforslaget.

Kulturminner

Det er en rekke registrerte kulturminner og -miljøer innenfor verneforslaget. De fleste er knyttet til nyere tids industri langs vassdraget. Det er særlig restene av gamle møller, sager og dammene som fortsatt er fremtredende, men også de umiddelbare omgivelsene rundt disse vurderes som verdifulle kulturmiljøer. I tillegg finnes enkelte eldre, automatisk fredede kulturminner i området.

Dammer/demninger/damanlegg

Både «dam» og «demning» benyttes som synonymer i dagligtale på et byggverk som demmer opp vann i en innsjø eller elv. I verneforslaget brukes begrepet dam/dammer i tråd med Norges vassdrags- og energidirektorats definisjon.

For di Lysakerelva tidligere ble brukt som kraftkilde for industri langs vassdraget (se omtale av kulturminner), er Bogstadvannet og Lysakerelva regulert vassdrag. I direkte tilknytning til verneforslaget ligger det fire dammer: Osdammen, Hammerdammen, Grinidammen og Granfossdammen (sistnevnte omtales også som Fåbrodammen). Kun Hammerdammen ligger innenfor verneforslaget. Hammerdammen og Granfossdammen har også funksjon som gangbro.

Energianlegg:

Det går kraftledninger innenfor eller inntil området:

- 300 kV transmisjonsnett (luftledning), krysser verneforslaget nord for Lysejordet. Dette luftstrekking skal fjernes når ny overføringsledning mellom Hamang og Smestad står klar, uavhengig av valgt løsning for fremføring av ny kabel
- 47 kV regionalnett (luftledning), går stedvis innenfor og stedvis inntil verneforslaget på strekningen Voll terrasse – Jar skole
- 47 kV regionalnett (kabel), krysser verneforslaget langs eksisterende annen infrastruktur ved Jar.
- 47 kV regionalnett (kabel), går inntil verneforslaget nord for Grinidammen.

Jar transformatorstasjon ligger inntil verneforslaget.

Statnett skal bygge ny overføringsledning mellom Hamang og Smestad. Traséen vil krysse Lysakerdalen. Konesjonsgitt løsning innebærer riggområde på Lysejordet inntil verneforslaget og tunneltverrslag innenfor foreslått verneområde øst for Lysejordet. Statnett kommer imidlertid til å søke om endring i konsesjonen til en ny løsning som gjør at det ikke lenger blir behov for riggområde og tverrslag ved og innenfor verneforslaget.

Lysakerelva ble vernet som vassdrag i 1973. Det er ikke registrert kraftpotensial (digitalt småkraftpotensial) innenfor området.

Vann og avløp

Det er VA-infrastruktur flere steder innenfor det foreslåtte verneområdet, i hovedsak avløp (kloakk) men også noe overvann samt en kryssende vannledning. Anlegget består av rør, kummer og utslippspunkter.

Annen infrastruktur

Verneforslaget grenser til en delstrekning av Fossumveien, inkludert tilhørende adkomstvei til gnr. 31 bnr. 19 i Bærum.

Både nye og gamle Grini bru krysser Lysakerelva og grenser til verneforslaget; den nye (Griniveien) på begge sider, den gamle kun på nordsiden.

Verneforslaget grenser inntil Røa idrettsanlegg.

Bærumsveien, trikk og t-bane krysser Lysakerelva i parallell trasé ved Jar, og grenser til verneforslaget på begge sider. Traséen ligger oppå en fylling fra 1924, Jarfyllingen, som delvis er del av verneforslaget.

Verneforslaget grenser til en delstrekning av Vollsveien ved Jar.

Det er to kjørbare traséer til Hammerdammen og noe oppstrøms Granfossdammen (Fåbro), som er benyttet som adkomst til henholdsvis vedlikehold av Hammerdammen og fjerning av drivved/fremmedelemerter ved Granfossdammen.

Det er tre gangbroer, ikke inkludert Hammerdammen, knyttet til stinettet innenfor verneforslaget.

Det er satt opp flere informasjonsskilt (lokalhistorie og naturverdier), samt retningsskilt ved stikryss både innenfor og inntil verneforslaget.

På utsatte steder langs stinettet finnes trapper, klopper, «svevende sti»/boardwalk, håndløpere, gjerder og rassikringer.

Mineral

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Beiting

Det er ingen beiteaktivitet i området.

Samiske interesser

Verneforslaget ligger ikke innenfor levereområde for villrein. Det er ikke kjent at det er samiske interesser i området.

1.4 Planstatus

Bærum og Oslo kommuner har utarbeidet en felles kommunedelplan for Lysakervassdraget, vedtatt i henholdsvis 2014 og 2017. Hele det foreslåtte verneområdet ligger innenfor kommunedelplanområdet og har i hovedsak arealformål naturområde, med små innslag av arealformålene grønnstruktur og friområde. Enkelte lokaliteter har i kommunedelplanen fastsatt hensynssone for bevaring kulturmiljø.

Som en oppfølging av kommunedelplanen har kommunene i fellesskap utarbeidet et forslag til forvaltningsplan for planområdet, som ble lagt ut på høring 02.02.2026.

Det har vært en samarbeidsprosess underveis mellom kommunenes arbeid med forvaltningsplan og Statsforvalterens verneplanprosess, med intensjon om at den kommunale forvaltningsplanen skal harmonisere med verneområdet. Hovedturtraséen og utsiktspunkter er elementer fra forvaltningsplanen som inkludert i verneforslagets kart og forskrift. Statsforvalteren anser at kommunenes forvaltningsplan vil utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag ved forvaltning av verneområdet.

Deler av verneforslaget er fra før statlig sikrede friluftsområder.

Lysakervassdraget er vernet i henhold til Verneplan I for vassdrag av 6. april 1973.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Saksbehandlingsprosesser

Området er kommunalt og privat eid, og er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern.

<i>Tilbud</i>	<i>Oppstart</i>	<i>Høring</i>
Kommunale: 2022 Private: 2024	01.03.2024	26.09.2025

<i>Møter og befaringer med berørte parter</i>	<i>Dato</i>
Introduksjonsmøte med ressursgruppe fra kommunene	27.11.2023
Åpent møte i forbindelse med oppstartsmelding	21.03.2024
Møter med Mustad Eiendom AS	24.01.2024 og 03.12.2025
Presentasjon på Lysakervassdragets Venners (LvV) årsmøte	07.03.2024
Orienterert og observert på flere av kommunenes arbeidsmøter med forvaltningsplan for komunedelplanområdet	Vår 2024 – Høst 2025
Møter med Statnett	03.05.2024, 22.01.2025, 09.04.2026
Befaring med Oslo VAV	20.06.2024
Møte med styret i Eiksmarka tomtesameie	26.08.2024
Møte med representant for aksjonsgruppen Bevar Lysejordet	28.08.2024
Befaring av kulturminner med LvV og kommunenes forvaltningsplan-konsulent	07.10.2024
Møte med Akershus fylkeskommune (samferdsel/trikkespor)	19.05.2025
Innlegg på seminar i regi av Oslo elveforum	08.09.2025
Infoplakater (15 stk.) hengt opp ved stier på vei inn i det foreslåtte verneområdet	Hele høringsperioden
Møte og befaring med Byantikvaren	17.10.2025, 22.10.2025
Innlegg på politisk møte i Bærum kommune	21.01.2026
I tillegg har det vært en del dialog, spørsmål og avklaringer via telefon og epost med de fleste ovennevnte aktører under hele verneplanprosessen	

2.2 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslaget er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslaget på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 4 vurderes samfunnsnyttene av verneforslaget på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 5 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslaget fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveier mellom områdets verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for verneforslaget.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

2.3 Forvaltningsmyndighet

Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen gi tilbakemelding på om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndighet for nye verneområder i tråd med gjeldene politikk på området. Forvaltningsmyndigheten fastsettes gjennom forskriften når områder vedtas vernet.

Hverken Oslo eller Bærum kommuner har forvaltningsmyndighet i dag og de ønsker ikke å overta forvaltningsansvaret for nye og eksisterende verneområder.

Underveis i verneprosessen har det av flere blitt tatt opp et behov for å diskutere problemstillinger som berører begge kommunene, og innenfor ulike typer tema. Begge kommunene har installasjoner i drift, og de tilrettelegger og ivaretar ferdselsveiene gjennom området. I tillegg er det etablert organisasjoner som Lysakervassdragets Venner, som har en generell interesse i både området og forvaltningen av dette. I noen mer komplekse verneområder er det etablert rådgivende utvalg der offentlige og private organisasjoner som deltar i utvalget kan diskutere problemstillinger og anbefalinger til forvaltningsmyndigheten. Vi ser at dette kan være fordelaktig også for Lysakerdalen. Vi ser i så fall for oss et rådgivende utvalg hvor statsforvalteren inviterer de organisasjonene som ansees naturlig, og at rådgivende utvalg møtes 1 - 2 ganger i året for primært å diskutere skjøtsel og tiltak. Det vil være frivilling å sitte i et slikt rådgivende utvalg og arbeidet godtgjøres ikke. Det er verneområdeforvaltningen som bør ta initiativ til møtene, sette agenda og sørge for ledelse av møtene.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringen kommet innspill som foreslår endring av navn for verneområdet: både *Lysakerelva*, *Lysakervassdraget* og *Fåd* er foreslått. Flere enkeltpersoner har i sine høringsuttalelser kommentert at Lysakerdalen ikke brukes lokalt og anser navnet som historieløst. Noen organisasjoner/foreninger gir uttrykk for at Lysakerdalen er greit, men ikke det navnet de bruker til

daglig. Andre igjen har uttrykt støtte til navnet Lysakerdalen. Til oppstartsmeldingen uttalte Kartverket at «*Lysakerdalen* er nevnt i *Rundt Smestaddammen og Ullernåsen* (2002, s. 149, 151) som er utgitt av Ullern historielag. Det står ikke eksplisitt at dette er navn på dalen som Lysakerelva renner i, men det kan virke sånn ut ifra teksten». Språkrådet har i sine uttalelser vist til at Lysakerdalen ikke er registrert i Sentralt stedsnavnregister og ikke gav treff ved søk på nettet, samt at andre høringsinstanser har uttalt at Lysakerdalen ikke er i bruk lokalt.

Vi har forståelse for at Lysakerdalen kan virke fremmed siden det er Lysakerelva som stort sett har blitt brukt som navn. Vi har lagt vekt på at Lysakerelva allerede er vernet gjennom verneplan for vassdrag, og vi har også vurdert at Lysakerelva heller ikke på en god måte viser at det er områdene på begge sider av elven som vernes. Vi registrerte diskusjonen i Bærum kommune om navnet, og at Bærum kommune etter drøfting støtter navneforslaget Lysakerdalen. Under vurdering av navn på naturreservatet, har vi lagt vekt på at navnet forsøksvis skal vise hvilke områder som inngår i vernet. Lokalt vil man fortsette å bruke de navnene man ønsker, men opp mot hvilke områder som inngår i naturreservatet, så mener vi at navnet Lysakerdalen best illustrerer dette.

Statsforvalteren har lagt avgjørende vekt på grunneiernes tilbakemeldinger og Kartverkets uttalelse til oppstartsmeldingen, og tilrår etter samlet vurdering navn som i høringsforslaget:

Lysakerdalen naturreservat

3.2 Avgrensing

Det er foretatt en mindre justering i avgrensingen for området etter høring. Et mindre areal lengst nord i verneforslaget ble grenset ut av hensyn til tuftene etter Ossaga. Det er også gjort noen små justeringer til enkelte eksisterende teiggrensepunkter slik at disse skulle sammenfalle med vernegrensen, slik intensjonen var.

I høringsforslaget ble det tatt høyde for justeringer i vernegrensen som følge av Statnetts prosjekt med ny forbindelse mellom Hamang og Smestad. Statsforvalteren mener det ikke er hensiktsmessig å justere verneforslaget for konsesjonsgitt løsning når Statnett nå søker på ny løsning. Om Statnett ikke får konsesjon til den nye løsningen, vil de vurdere om en justert versjon av konsesjonsgitt løsning kan bygges. Om det i fremtiden eventuelt blir behov for å bygge i henhold til konsesjonsgitt løsning vurderer Statsforvalteren det slik at dette trolig kan behandles som en mindre grensejustering av verneområdet.

Statsforvalteren tilrår ellers avgrensingen som i høringsforslaget.

3.3 Verneforskriften

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslaget til verneforskrift:

- I § 1 a annet punktum er det lagt til en presisering i form av ordet «særlig».
- Et gårds- og bruksnummer som manglet i § 2 er tilføyd.
- I § 3 c er det i opplistingen lagt til presisering om hageavfall.
- Det er gjort en strukturell endring under formulering av § 4 d etter høring, for å tilpasse dagens forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Det er også åpnet for drift og lagt inn en henvisning til traktorveier som er inntegnet etter høring, samt at skilt er inkludert i oppramsingen.

- I 4 f er det gjort en strukturell endring og presisert at det også er snakk om sikringstiltak. Det er tilføyd en åpning for enkel drenering og for felling av trær som utgjør akutt sikkerhetsrisiko.
- Det er lagt til ny § 4 m, som åpner opp for utsetting av orienteringsposter som ikke medfører ferdsel utenfor eksisterende stinett.
- Standardbestemmelsen om uttransportering av syke og skadde bufe føyd til i § 6.
- Det er lagt til egen bestemmelse knyttet til inntegnede traktorveitraséer for drift og vedlikehold av Hammerdammen og Granfossdammen (ny § 6 g).
- Det er lagt inn en åpning for bruk av el-sykkel på eksisterende stinett for å likestille mellom sykler og el-sykler (ny § 6 h).
- I § 7 er det lagt til ny bestemmelse om sikring og tilbakeføring ved skredhendelser (ny § 7 n), samt gjort en oppdatering av henvisning til motorferdsel (§ 7 o).

For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

4.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Området er i kommunenes arealplaner avsatt til arealformål naturområde, med små innslag av arealformålene grønnstruktur og friområde. Eksisterende data er brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, jordbruk, mineralutvinning regulering av vassdrag, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Statsforvalteren mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslaget vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

4.2 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

De største kostnadene som følge av etableringen av verneområdet vil være utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene. Kostnader til forvaltning kan tenkes å være en del høyere for dette området enn for andre områder med tilsvarende størrelse. Dette skyldes både den biologiske rikheten og kompleksiteten knyttet til svært mange tilgrensende grunneiere, to kommuner, bruk gjennom friluftsliv og mye åpen og skjult infrastruktur. I tillegg vil eventuell opprettelse av et rådgivende utvalg, som for eksempel møtes to ganger i året, krever noe merarbeid og ressurser til planlegging og gjennomføring av møter, samt dekking av møtekostnader som bevertning og lignende. Det er enkelte forekomster av fremmede arter samt ansamlinger av hageutkast det vil kunne være behov for å fjerne. I tillegg vil det kunne være behov for å restaurere

natur i deler av området. Det anbefales også å sette opp gode informasjonsskilt flere steder i området.

Av øvrige forvaltningsmessige faktorer vil vi bemerke at området kan tenkes å egne seg godt for «ex citu» utsetting av flere truede arter, f.eks. arter som trives på kalkholdig grunn, med høy fuktighet og substrat som har god kontinuitet.

Kommunene er grunneier på hver sin side av elva, og vedlikeholder og drifter ferdselstraseene gjennom området. Dette er nok både på grunn av eiendomsretten, og med bakgrunn i at kommunene ønsker å tilrettelegge for friluftsliv og aktiviteter som fremmer folkehelsen. Statsforvalteren forventer at kommunenes innsats videreføres etter eventuelt vern. Der tiltakene også er nyttig for ivaretagelse eller videreutvikling av verneformålene, kan det være aktuelt med en kostnadsdeling eller at staten dekker hele eller det meste av kostnaden. Men i utgangspunktet forutsettes det at kommunene fortsatt ivaretar grunneieroppgavene og tiltak for å fremme friluftsliv og folkehelse, eksempelvis vedlikehold eller opprustning av ferdselstraseer eller skredsikring.

4.3 Avveiing skogvern - skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
		S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	
		Har mindre	Kan få			Har			
Betydning for tømmer tilgangen									

Figur 1 Matrise for områdets betydning for tømmer tilgangen og betydning for vern. Grønne områder angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmer tilgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av Statsforvalter.

Betydning for tømmer tilgangen vurderes for det areal som er tilbudt, mens betydning for vern vurderes for verneverdig areal innenfor tilbudet. Området som nå foreslås for vern ligger innenfor de kategorier som skal prioriteres for vern (grønne ruter).

Betydning for vern og tømmer tilgang: V1S7

Tilpasninger mot skogbruksinteresser: Ingen

5. Beskrivelse av området med merknader

Lysakerdalen, Oslo og Bærum kommuner

Totalareal 597 dekar.

Skogareal totalt 470 dekar (tall fra AR5).

Produktiv skog 411 dekar (tall fra AR5).

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med vernet er å bevare et område som

- a. representerer en bestemt type natur i form av en rik elvedal og nasjonalt viktig bekkekløft i lavlandet. Verdiene er særlig knyttet til gammel og artsrik skog på kalkgrunn med mye dødt trevirke i ulike nedbrytningsstadier, samt fosseberg og økosystemet i elvevannmassene*
- b. inneholder truet, sjelden og sårbar natur som rik edelløvsskog, rik blandingsskog i lavlandet, kalkedelløvsskog, kalk- og lågurtfuruskog, gråorheggeskog, gammel boreal løvskog og flomskogsmark, elvevannmasser, samt en rekke sjeldne og truede arter innen flere organismegrupper på land og i vann*
- c. på annen måte har særskilt betydning for biologisk mangfold på grunn av sin sjeldne kombinasjon av kalkrik grunn, fuktig lokalklima, varm klimasone og god kontinuitet på skogen og vegetasjonen for øvrig, samt vassdragets og vegetasjonsbeltets funksjon som blågrønn korridor mellom Nordmarka og Indre Oslofjord.*

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

I likhet med flere vassdrag fra Osломarka ble selve Lysakerelva vernet i 1973 gjennom Verneplan I for vassdrag. I vernegrnlaget fra den gang fremheves blant annet det varierte landskapet, kulturminneverdiene, samt betydningen for friluftsliv i nærhet til tettsted. Verneforslaget som nå foreslås omfatter imidlertid hele elvedalen – både selve elven og kantsonen på begge sider.

Kantsonen langs Lysakervassdraget har et stort og variert innslag av skogtyper som er prioritert for vern, samt mange sjeldne naturtyper og rødlistede arter. Naturverdiene her er primært knyttet til gammel skog på kalkgrunn med mye dødt trevirke, men også andre verdifulle naturtyper finnes i området. Store deler av området har topografi og funksjon som bekkekløft. Dette er svært sjelden i slike tettstedsnære områder, særlig i Oslo-området. Ved tematisk kartlegging av bekkeløfter i Norge ble Lysakervassdraget verdsatt til 455 poeng på en skala der kløfter over 220 poeng har aller høyeste verdi.

Skogen er i hovedsak grandominert blandingskog med stort innslag av edelløvtrær, inkludert mindre partier med den utvalgte naturtypen kalklindskog (EN). I tillegg er det registrert en rekke andre svært viktige naturtyper innenfor hele området – nær sagt hele verneforslaget er kartlagt som en naturtypelokalitet, hvor de aller fleste lokaliteter er gitt høyeste verdi (A-verdi) etter DN13-kartleggingsmetodikken. De fleste naturtypelokalitetene består av ulike former for rik skog, for eksempel rik edelløvskog, rik blandingskog i lavlandet, kalkedelløvskog, gråorheggeskog, gammel boreal løvskog og flomskogsmark. Noen av naturtypelokalitetene består av rødlistede naturtyper, for eksempel: flomskogsmark (NT), rik edelløvskog (NT), kalkedelløvskog (EN) og kalk- og lågurtfuruskog (VU). Noen av disse rødlistede naturtypene dekker relativt store arealer innenfor området.

I Lysakerdalen er det funnet minst 128 ulike rødlistede arter. For flere av artene er forekomstene av stor nasjonal betydning. De fleste av artene er på land, men også økosystemet i elvevannmassene er

viktig, blant annet for de rødlistede artene elvemusling (VU) og ål (EN). I tillegg er selve naturtypen elvevannmasser rødlistet (NT).

Området har samlet sett naturkvaliteter som gjør det nasjonalt verneverdig. Det er kombinasjonen av kalkrik grunn, vann/luftfuktighet, klimasonen i Indre Oslofjord samt relativt god kontinuitet på vegetasjonen, skogen og død ved, som gjør at Lysakerdalen har så høy biologisk verneverdi.

5.1 Inngrepsstatus og andre interesser

Energi- og kraftanlegg

Jar transformatorstasjon ligger inntil verneforslaget. Det går kraftledninger innenfor eller inntil området:

- 300 kV transmisjonsnett (luftledning), krysser verneforslaget nord for Lysejordet. Dette luftstrekket skal fjernes når ny overføringsledning mellom Hamang og Smestad står klar, uavhengig av valgt løsning for fremføring av ny kabel.
- 47 kV regionalnett (luftledning), går stedvis innenfor og stedvis inntil verneforslaget på strekningen Voll terrasse – Jar skole.
- 47 kV regionalnett (kabel), krysser verneforslaget langs eksisterende annen infrastruktur ved Jar.
- 47 kV regionalnett (kabel), går inntil verneforslaget nord for Grinidammen.

Langs Lysakerdalen har kommunene ført en praksis opp mot linjerydding med dialog i forkant, hvor det er lagt særlig vekt på å utvise hensyn og aktsomhet med tanke på sjeldne artsforekomster. Det er truede arter og andre verneverdier tett opp til disse linjene, og det er behov for å sikre at linjeryddingen ikke er mer omfattende enn nødvendig og ikke skader verneverdiene. Det er gjort artsfunn i verneområdet som er av stor nasjonal betydning. Statsforvalteren forutsetter derfor at linjerydding i verneområdet fortsatt skal skje i tett dialog med forvaltningsmyndigheten.

Statnett skal bygge ny overføringsledning mellom Hamang og Smestad. Traséen vil krysse Lysakerdalen. Statnett har konsesjon stadfestet av Energidepartementet i april 2024 for fremføring delvis via kabel i grøft og delvis via tunnel. Konsesjonsgitt løsning innebærer riggområde på Lysejordet inntil verneforslaget og tunneltverrslag innenfor foreslått verneområde øst for Lysejordet. I mars 2026 ble det imidlertid klart at Statnett kommer til å søke om endring i den gjeldende konsesjonen til å bygge tunnel langs hele traséen. Det nye løsningen vil innebære at det ikke lenger blir behov for riggområde og tverrslag ved og innenfor verneforslaget.² Statsforvalteren mener det ikke er hensiktsmessig å justere verneforslaget for konsesjonsgitt løsning når Statnett nå søker på ny løsning. Om Statnett ikke får konsesjon til den nye løsningen, vil de vurdere om en justert versjon av konsesjonsgitt løsning kan bygges. Om det i fremtiden eventuelt blir behov for å bygge i henhold til konsesjonsgitt løsning kan dette trolig behandles som en mindre grensejustering av verneområdet.³

Det er ikke registrert kraftpotensial (digitalt småkraftpotensial) innenfor området. Lysakerelva ble vernet som vassdrag i 1973.

Vann og avløp

Det er VA-infrastruktur flere steder innenfor det foreslåtte verneområdet, i hovedsak avløp (spillvann/kloakk) men også noe overvann samt en vannledning. Anlegget består av rør, kummer og utslippspunkter. På de fleste strekningene på Oslo-siden er rørtraséen sammenfallende med hovedturtraséen. Behov knyttet til etablering, drift og vedlikehold av VA-anlegget har resultert i at

² Se nyhetssak: [Vil søke om endringer på strømforbindingen fra Hamang til Smestad | Statnett](#)

³ Se Statnetts tilleggsuttalelse i kap. 5.2

turtraséen her har en standard og bredde som er tilnærmet en kjøresterk turvei. Det er ikke tilsvarende kjøreadkomst til VA-anlegg innenfor verneforslaget på Bærum-siden.

Kommunene ser i liten grad for seg at det vil være behov for nye avløps- eller overvannsledninger langs elva. Det kan bli behov for fremføring av ny vannledning mellom Oslo og Bærum i fremtiden, som i så fall vil måtte krysse under Lysakerelva, men det foreligger ingen konkrete planer eller forprosjekter. Statsforvalteren anser at ny overføringsledning for vann er å regne som samfunnskritisk infrastruktur jf. verneforskriften § 8 dersom behovet skulle oppstå, men legger til grunn at det velges trasé og teknikker som medfører ingen eller svært begrensede terrenginngrep innenfor verneområdet.

De eksisterende avløpsrørene er gamle, men nylig rehabilitert med lang forventet drifts-/levetid. Verneforskriften har imidlertid lang tidshorisont og åpner derfor for at eksisterende VA-infrastruktur kan oppgraderes uten søknad, under forutsetning av at det benyttes metodikk som ikke kan skade verneverdiene. Med dette menes gravefri, innvendig rørfornyning, f.eks. av typen strømpereovering/strømpeføring, der innføringen skjer fra punkt utenfor verneområdet eller fra kum beliggende på/umiddelbart inntil den kjøresterke turstien innenfor verneområdet nevnt ovenfor, og ingenting på eller over bakken utenfor veilegemet blir berørt i løpet av prosessen. Statsforvalteren forutsetter at vernemyndigheten konsulteres for en vurdering av søknadsplikt før slikt arbeid settes i gang. Innebærer oppgraderingen tiltak eller metoder som vil eller kan få negative konsekvenser for verneverdiene, er dette søknadspliktig.

Kommunene har behov for å fortsette med drift og vedlikehold av eksisterende anlegg, samt ha mulighet til å rykke ut ved akutte hendelser. Dette kan inkludere behov for motorisert ferdsel. Det er i all hovedsak på avløpsnett, ikke overvannsnett, hvor det kan oppstå hendelser som krever umiddelbar handling uansett årstid, ukedag eller tid på døgnet. Hendelser som må løses akutt kan være f.eks. tilstopping eller brudd på avløpsledningen. Ved tilstopping vil det stort sett være behov for å komme tilstrekkelig nærme med spylebil til en egnet kum. Spyleledningen kan trekkes noen meter fra der bilen plasseres.

På Oslo-siden er det kjørbare adkomst via den kjøresterke turstien til de fleste avløpskummer. For enkelte avløpskummer uten direkte kjøreadkomst, er det på grunn av topografi og eksisterende stinett flere alternative adkomstmuligheter. Noen av disse er klart å foretrekke av hensyn til registrerte rødlistearter. Oslo kommunes vann- og avløpsetat og Statsforvalteren har derfor sammen vurdert og utarbeidet forhåndsdefinerte traséer til de aktuelle kummene. Traséene skal legges inn i vann- og avløpsetatens kartverktøy, sammen med kontaktinformasjon til nøkkelpersoner hos Statsforvalteren. Ut fra en samlet vurdering av registrerte rødlistearter, topografi og eksisterende stinett har Statsforvalteren ikke sett behov for en lignende forhåndsdefinering for noen av kummene innenfor verneforslaget på Bærum-siden, men dette kan utarbeides dersom ny kunnskap tilkommer eller behovet likevel skulle oppstå.

Selv om det i forskriften er åpnet for nødvendig motorisert ferdsel uten søknad i forbindelse med normal drift og vedlikehold på eksisterende VA-infrastruktur, forutsettes det at man ferdes så skånsomt som mulig og så langt som mulig benytter miljøforsvarlige teknikker. Dette kan blant annet inkludere montering av stammevern og midlertidig bærelag som beskytter trestammer og trerøtter mot skade.

Statsforvalteren legger til grunn at de involverte etatene har tett dialog med forvaltningsmyndigheten både ved normal drift og vedlikehold, og ved spesielle situasjoner.

Demninger/dammer/damanlegg

Både «dam» og «demning» benyttes som synonymer i dagligtale på et byggverk som demmer opp vann i en innsjø eller elv. I verneforslaget brukes begrepet dam/dammer i tråd med Norges vassdrags- og energidirektorats definisjon. Fordi Lysakerelva tidligere ble brukt som kraftkilde for industri langs vassdraget (se omtale av kulturminner), er Bogstadvannet og Lysakerelva regulert vassdrag. Kun Hammerdammen ligger innenfor verneforslaget. I tillegg ligger tre dammer i direkte tilknytning til verneforslaget:

- Osdammen: Ved Bogstadvannets utløp, like oppstrøms verneforslagets nordlige avgrensning.
- Grinidammen: Ved Grini mølle, like oppstrøms verneforslagets midtre polygon.
- Granfossdammen: Ved Fåbro gård (omtales noen steder som Fåbrodammen), like nedstrøms verneforslagets sørlige avgrensning.

I verneforslaget er det både i avgrensning og verneforskrift tatt høyde for at konstruksjonene må vedlikeholdes og eventuelt forsterkes/opprustes.

Lysakerelva vil i flomperioder kunne dra med seg drivved, trær som graves løs av elva samt fremmedelemerter. Drivved og enkelttrær som faller ut i elveløpet er i utgangspunktet naturlige prosesser i et vassdrag. Samtidig har elva en beliggenhet og bruk som gjør at slike hendelser kan medføre skade på dammer, infrastruktur og bygninger nær elva. Det vil kunne oppstå behov for å fjerne drivved, fremmedelemerter, samt enkelttrær som har veltet ut i elveløpet og utgjør skadepotensial. Ved Hammerdammen og Granfossdammen kan dette medføre behov for å bruke maskinelt utstyr og eventuelt motorisert ferdsel på traktorveier inntegnet i vernekartet. Slik Statsforvalteren vurderer det omfatter vedlikeholdsbegrepet i forskriften § 4 d løpende fjerning av tømmer eller annet som vil kunne true eller redusere funksjonaliteten til demningen, da det regnes som ordinær, nødvendig drift av anlegget. Dette inkluderer bruk av maskinelt utstyr på inntegnet traktorvei. Det forutsettes at det tas gode hensyn for å unngå skade på naturkvaliteter og friluftsliv. Tiltak som ikke er av en akutt karakter, planlagte arbeider med videre, og som kan medføre inngrep i verneområdet, må omsøkes.

Annen infrastruktur

Verneforslaget grenser til en delstrekning av Fossumveien, inkludert tilhørende adkomstvei til gnr. 31 bnr. 19 i Bærum.

Både nye og gamle Grini bru krysser Lysakerelva og grenser til verneforslaget; den nye (Griniveien) på begge sider, den gamle kun på nordsiden.

Verneforslaget grenser inntil Røa idrettsanlegg.

Bærumsveien, trikk og t-bane krysser Lysakerelva i parallell trasé ved Jar, og grenser til verneforslaget på begge sider. Traséen ligger oppå en fylling fra 1924, Jarfyllingen, som delvis er del av verneforslaget.

Verneforslaget grenser til en delstrekning av Vollsveien ved Jar. Langs Vollsveien planlegges det å etablere gang- og sykkelvei, og vernegrensen er her lagt 5 meter unna eksisterende veikant. Av hensyn til drift og vedlikehold, er vernegrensen er lagt minst 2 meter unna langs alle eksisterende gang-/sykkelveier og veier.

Det er to kjørbare traséer til Hammerdammen og noe oppstrøms Granfossdammen (Fåbro), som er benyttet som adkomst til vedlikehold dammene.

Det er tre store gangbroer knyttet til stinettet innenfor verneforslaget. I tillegg er det gangvei over Hammerdammen. Noen mindre, enkle broer for kryssing av små bekker o.l. finnes også.

Andre anlegg og innretninger

Det er satt opp flere informasjonsskilt (lokalhistorie og naturverdier) samt retningskilt ved stikryss, både innenfor og inntil verneforslaget.

På utsatte steder langs stinettet finnes trapper, klopperv «svevende sti»/boardwalk, håndløpere, gjerder og rassikringer.

Kulturminner

Det er en rekke registrerte kulturminner og -miljøer innenfor verneforslaget, fra forhistorisk tid fram til nyere tid. De fleste er knyttet til nyere tids industri langs vassdraget, der elva ble brukt som kraftkilde for sager, møller, jernverk m.m. Dammer, eldre ferdselsårer og andre bifunksjoner ble etablert i tilknytning til disse. Lysakerelva har også vært brukt som fløtingselv. I dag er det særlig restene av gamle møller, sager og dammen som fortsatt er fremtredende. De umiddelbare omgivelsene rundt flere av disse vurderes som verdifulle kulturmiljøer. I tillegg finnes enkelte eldre, automatisk fredede arkeologiske kulturminner i området.

I stor grad tenker vi at kulturmiljøinteressene og naturinteressene sammenfaller, og at vernet vil ivareta begge hensynene inn i fremtiden. Historie og eksisterende kulturminnemiljø er viktig for opplevelse og dermed indirekte for både friluftsliv og folkehelse. Dersom kulturminnemyndighetene i fremtiden ønsker en mer storstilt gjenåpning av landskap, eller de ønsker riggområde og tilkomst for eventuelt utstyr for å sikre murer, så må verneområdeforvaltningen forsøke å samtidig ivareta begge hensyn. Dette er foreløpig ingen aktuell problemstilling, men vi har i kap. 5.2 kommentert en del innspill fra Byantikvaren som går på konkrete og mulige prosjekter i fremtiden.

Friluftsliv

Området er svært attraktivt for friluftsliv og rekreasjon, og stadig flere tar det i bruk. Ferdsele foregår for det aller meste til fots, samt noe på sykkel. Det foregår i tillegg noe organiserte treninger, konkurranser og andre arrangementer. Barnehager og skoler bruker området som læringsarena og turmål. Deler av verneforslaget er fra før statlig sikrede friluftslivsområder. I verneforslaget legges det vekt på å i stor grad videreføre dagens bruk av områdene med tanke på rekreasjon og naturopplevelse.

Verneforslaget grenser til friområdet Lysejordet. Kommunen har behov for å fortsette å slå gresset på sletta, som er mye brukt. Det foreslås derfor at vernegrensen legges 1 m unna jordekanten.

Stier og hovedturtrasé

Området har et variert nettverk av stier med ulik bredde, standard og tilrettelegging. Med «stier» menes her traktorveier, kjørespor og ferdselsspor for gående – ikke dyretråkk.

I vernekartet og -forskriften er det lagt inn en hovedturtrasé. Den er basert på kommunedelplanen for Lysakervassdraget og kommunenes arbeid med forvaltningsplan for området. Traséen har en relativt høy grad av fremkommelighet og er lagt slik at den unngår de mest krevende partiene langs elva. Intensjonen er å bidra til å redusere belastningen på sårbare natur- og kulturmiljøverdier ved å ha én trasé som både innbyr til og tåler å ta unna det meste av ferdselen gjennom området. I verneforskriften er det derfor lagt opp til noe videre muligheter for tiltak langs hovedturtraséen enn for det øvrige stinettet.

Det vil ikke være tillatt å etablere eller merke nye stier innenfor verneområdet. Lysakerdalens bratte terreng og omfattende bruk gjør at det i enkelte tilfeller kan være nødvendig å justere eksisterende stitraséer, enten for å ivareta verneverdiene eller av hensyn til sikkerhet. Dersom det oppstår behov for å legge om eksisterende stier, kan det søkes om dette. Slike omlegginger vil som regel gjelde

korte partier av en lengre sti. Hensikten vil være å styre ferdselen til egnede områder, uten å øke det totale omfanget av stinettet. Før det vurderes å legge om en sti, skal det alltid vurderes om det heller er mulig å lede ferdselen inn på en eksisterende sti, fremfor å etablere en erstatningstrasé.

Vedlikehold

Eksisterende stier kan merkes, ryddes og vedlikeholdes til den standarden de har på vernetidspunktet. Vedlikehold av sti omfatter tiltak eller arbeid for å holde stien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Det vil si at busker og kvist kan fjernes for å opprettholde ferdsel, og at trær som velter over stien kan kuttes og legges til siden for stien. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensking, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Eksisterende innretninger som f.eks. klopper, trapper, rekkverk, bruer og rassikringer kan også vedlikeholdes. Dersom hele innretningen byttes ut og erstattes med en tilsvarende (samme størrelse, plassering, utforming, materialvalg etc.) fordi det er behov for vedlikehold av hele eller deler, vil dette være vedlikehold. Vedlikehold er ikke søknadspiktig. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad. Det vil kunne være aktuelt å vurdere tillatelser for over lengre tid dersom det er større, vedvarende prosjekter eller behov – dette er særlig aktuelt for hovedturtraséen. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, ombygging, omlegging eller utvidelse.

Tilrettelegging

Verneforskriften åpner ikke for nye tilretteleggingstiltak på andre stier enn hovedturtraséen.

Dette gjelder ikke rene sikkerhetstiltak, se neste avsnitt. For området som helhet er det «det enkle friluftslivet» som legges til grunn, hvor man ferdes i naturen slik den er og naturprosessene går sin gang. Dette er også i tråd med tidligere og nåværende forvaltning for området. I Lysakerdalen innebærer det mange steder at det f.eks. er røtter og annet ujevnt underlag, bratte partier og fuktige strekninger.

Langs hovedturtraséen kan det uten søknad til vernemyndigheten etableres nye klopper og rekkverk, samt begrenset drenering innenfor eksisterende stibredde og -trasé som på vernetidspunktet. Statsforvalteren vurderer det som uproblematisk at selve hovedturtraséen dreneres og anser at det kan være en egnet måte for å unngå større tiltak. Det presiseres at drenering utover stien, for eksempel å drenerer et vått område ved siden av stien, går utover vilkåret om at tiltaket skal utføres langs traséen, innenfor samme bredde som stien har på vernetidspunktet.

Videre kan det søkes om skånsom oppgradering av hovedturtraséen. Med dette menes enkle, begrensede tiltak innenfor eksisterende stibredde og -trasé, som på en hensiktsmessig måte og uten store inngrep hever standarden og fremkommeligheten. Det er en forutsetning at tiltaket ikke forringer eller kan true verneverdiene. Tiltakene må også være steds- og terrengtilpasset, være diskrete og harmonisk i landskapet og for naturopplevelsen. Det skal også tas hensyn til kulturminner. Det vil ikke være aktuelt med belysning inne i verneområdet, eller å gjøre hele hovedturtraséen universelt utformet.

Sikringstiltak

En forutsetning for retten til fri ferdsel i utmark er at ferdsel skjer på eget ansvar og dette prinsippet vil videreføres i verneområdet. I Lysakerdalen har det fra kommunenes side vært tradisjon for å sette naturverdiene høyt og la naturprosessene gå sin gang. Fremfor å opparbeide og sikre alle ferdselsårer og oppholdssteder, har kommunene valgt å kanalisere ferdselen utenom de mest utsatte strekningene. Skrentene ned mot elva er ofte bratte, og enkelte steder er ekstra utsatt for utglidninger, steinsprang eller skred. Stedvis har det blitt gjennomført tiltak med rassikring (geonett og sikringsbolter/stag) og spettrensk. Langs store deler av de mest brukte og utsatte stiene er det etablert håndløpere og rekkverk. For å ivareta naturverdiene, men også for å verne om friluftslivet i fremtiden, er det lite som tilsier at det er aktuelt å iverksette nye, store sikringstiltak av hele strekninger. Nye sikkerhetstiltak skal begrenses til steder hvor dette er strengt nødvendig. Alle

former for permanente sikkerhetstiltak krever søknad. Midlertidige sikringstiltak som følge av akutte ras-situasjoner kan settes opp uten søknad. Det legges til grunn at det sikres på en måte som er fullt reversibel, mest mulig skånsom for naturverdiene og på et begrenset område. Eksempel på en skånsom, midlertidig metode er sperretau/-bånd eller flyttbart gjerdeelement, med infoskilt og henvisning til alternativ rute.

Sykling og riding

Det legges vekt på å i stor grad videreføre dagens bruk av områdene til friluftsliv og naturopplevelse. Det foreslås at sykling, inkludert el-sykling, fortsatt skal være tillatt på eksisterende stier. På grunn av områdets topografi, er det flere delstrekninger og enkeltstier som er mindre aktuelle for ferdsel med sykkel. Det er imidlertid et ønske å unngå/begrense nye inngrep i området, og det foreslås ikke å åpne for tilretteleggingstiltak beregnet på stisykling innenfor reservatet. Enkle, skånsomme tiltak langs hovedturtraséen, f.eks. planke for å trille sykkel i bratte partier med mye røtter, kan vurderes (se avsnitt over om tilrettelegging). Ferdsel med hest er lite aktuelt i området, og høringsforslaget foreslår at ridning og bruk av hest kun skal være tillatt langs hovedturtraséen.

Bålbrenning

Av hensyn til naturverdiene vil det ikke være tillatt å brenne bål i naturreservatet. Det er ingen kjente bålplasser innenfor verneforslaget. Eksisterende bålplasser, for eksempel ved Jar skole og på Lysejordet, ligger utenfor.

Organiserte aktiviteter og større arrangementer

Fossum IFs orienteringsgruppe har over flere år satt ut midlertidige poster til treningsformål langs Bærumsiden av elva, etter søknad til og tillatelse fra kommunen. Det arrangeres også turorientering med egne poster i området. To løp, Elveløpet og Ecotrail, har deler av løpstraséen sin langs stier i Lysakerdalen og har vært arrangert årlig i henholdsvis 20 og 10 år. Det foregår i tillegg noe organiserte treninger og turer.

Målet er at ulike friluftsliv- og idrettsaktiviteter fortsatt kan foregå i verneområdet, men uten at det går på bekostning av verneverdiene. Risiko for slitasje eller skade på naturverdiene vil variere ut ifra antall utøvere, tidspunkt og lokalisering. Organiserte fotturer og annen ordinær turvirksomhet på eksisterende stier vil normalt ikke føre til nevneverdig skade.

Statsforvalteren vurderer at et forbud mot all organisert ferdsel er uheldig, og heller ikke nødvendig for å ivareta verneverdiene. Større arrangementer innenfor foreslått verneområdet er imidlertid forbudt. Med «arrangementer» sikter vi til aktiviteter som foregår i et avgrenset tidsrom med annonsert oppmøtested og tidspunkt. Det er kun «større» arrangementer som er forbudt. Forbudet innebærer at slike arrangementer ikke kan utføres uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Årlige større arrangementer kan eventuelt gis flerårig tillatelser. Det er ikke hensiktsmessig at verneforskriften gir en entydig definisjon av begrepet «større arrangementer». Verneforskriften bør gi rom for at forvaltningsmyndigheten kan foreta en konkret vurdering av det enkelte arrangementet ut ifra antall deltakere, omfang og virkninger. Hvorvidt arrangementet krever påmelding eller betaling, har ikke betydning. I tråd med uttalelser fra Miljødirektoratet vil normalt arrangementer med over 50 deltakere være å anse som et større arrangement som krever søknad. Arrangementets omfang, virkninger for verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser kan tilsi at også aktiviteter med færre deltakere krever tillatelse. Dette vil typisk gjelde for arrangementer som krever intensive ferdselsformer og/eller foregår utenfor eksisterende stinett. Fellesturer, organiserte treninger og ordinær turvirksomhet regnes ikke som «arrangementer» så lenge de holdes på eksisterende stinett.

Utsetting av orienteringsposter, inkludert turorientering, stolpejakt o.l., utenfor eksisterende stinett vil være søknadspliktig. Hensikten er å sørge for at plasseringen av postene og ferdselsintensiteten ikke går på bekostning av verneverdiene. Det kan eventuelt gis flerårig tillatelser.

Søknadsplikten for både større arrangementer og utplassering av orienteringsposter legger til rette for dialog mellom forvaltningsmyndigheten og ansvarlige aktører. Den gir muligheten til å stille vilkår til aktiviteten, for eksempel for å kanalisere deltakere vekk fra sårbare områder, samt valg av tidspunkt, lokalisering, antall deltakere og eventuelle avbøtende tiltak. Poster som plasseres slik at de ikke medfører ferdsel utenfor eksisterende stinett, er unntatt søknadsplikt.

Utsiktspunkter

I verneområdet er det forbudt å skade og ødelegge vegetasjonen, inkludert døde busker og trær. Det er et generelt mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet. Stiene langs Lysakerelva går gjennom nokså tett vegetasjon, og siktlinjene er ofte korte. Enkelte steder langs det eksisterende stinettet langs elvedalen åpner det seg opp ved utsiktspunkt som gir stor naturopplevelse. Det er få punkter, men opplevelses- og formidlingsverdien er høy i form av at forbipasserende kan se den mektige bekkeløften som ellers ikke er så godt synlig. Verneforskriften åpner derfor for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til forsiktig rydding av trær og busker ved utvalgte, eksisterende utsiktspunkter for å vedlikeholde opplevelsesverdien disse punktene gir av den majestetiske elvedalen. Bestemmelsen er primært ment for oppslag av ungtrær og -busker, ikke eksisterende eldre vegetasjon. Det er opp til forvaltningsmyndigheten å vurdere hva som kan fjernes og på hvilken måte.

Jakt og fiske

Det drives lite fiske i elvestrekningen innenfor verneforslaget. Jakt er ikke en aktuell aktivitet i området. Vi er kjent med at det har vært jobbet aktivt for å tilgjengeliggjøre deler av elva for anadrom laksefisk ved å bygge fisketrapp ved Fåbro. Statsforvalteren mener at et slikt prosjekt må vurderes grundig, og det er ikke tatt stilling til fordeler og ulemper rundt å inkludere elvestrekningen oppstrøms Fåbro i anadrom strekning.

Trær som utgjør sikkerhetsrisiko

En stor del av de tilgrensende områdene langs verneforslaget består av boligfelt og mange har sine private hager i direkte kontakt med elvenaturen. Det er også andre typer bygninger langs verneforslaget. Den foreslåtte vernegrensen er derfor lagt ca. 10 meter i luftlinje vekk fra eksisterende hus og andre større bygninger. Det er også lagt inn en åpning i verneforskriften om sikringsfelling av enkeltrær. Statsforvalteren vurderer at buffersonen i stor grad vil begrense, men ikke eliminere, søknadsbehovet for sikkerhetsfelling knyttet til bygninger. Enkeltrær kan også utgjøre en sikkerhetsrisiko for de som ferdes på stier i området, samt for infrastruktur og andre anlegg/innretninger. Verneforskriften åpner derfor for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse felling av enkeltrær som utgjør en sikkerhetsrisiko. For hovedturtraséen foreslås det at trær som utgjør en akutt sikkerhetsrisiko kan felles uten søknad. Det skal i hvert enkelt tilfelle vurderes andre alternativer til felling, eventuelt om det kan settes igjen en høystubbe. Av hensyn til naturmangfoldet er det viktig at veden fra et felt tre blir liggende i terrenget så naturlig som mulig.

Mineral

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Grunnforhold

Store deler av verneforslaget ligger innenfor aktsomhetsområde for kvikkleireskred.

Beiting

Det er ingen beiteaktivitet i området. Området benyttes ikke til beite i dag og det er heller ingen historikk for beite innenfor det aller meste av verneforslaget. Verneforslaget anses i praksis som uaktuelt for beitebruk som følge av beliggenhet og topografi. Av hensyn til verneverdiene er det

heller ikke ønskelig med beite i det foreslåtte verneområdet. Verneforslaget består av sårbare naturtyper med en rekke rødlistede og sjeldne arter som kan påvirkes svært negativt av eventuell beiting, blant annet som følge av slitasje, nedtråkking, barkgnaging, spising på rødlistede og sjeldne karplanter m.m. Byantikvaren har foreslått at arealet mellom Ullern mølle og tunet på Rolighet tas i bruk som beite som skjøtselstiltak for kulturmiljøet, med manuell skjøtsel som en alternativ løsning hvis hensynet til naturverdiene tilsier det. Dette området er del av en noe større naturtypelokalitet⁴ registrert i 2023, og det fremgår av faktaarket blant annet at:

«Lokaliteten er dominert av boreale løvtrær med en god del bjørk og noe edelløvtrær og furu. Det er lite graninnslag. Vegetasjonen er av typisk lågurttype med sterkt engpreg mange steder. Det meste av skogen som er kommet opp i denne lokaliteten er trolig ikke mer enn 30-70 år. Enkelte større trær står spredt og har trolig vært "parktrær" i åpent landskap for en tid tilbake. [...] Området har vært sterkt preget av jordbruk og av aktivitet knyttet til Ullern mølle som var i drift frem til 1913. [...] Lokaliteten skåres høyt på rikhet og lavt på størrelse. Den får høy vekt på tilstand grunnet forekomst av dødved og gamle trær og middels vekt på rødlistearter. Området er imidlertid en del påvirket. Totalt vurderes lokaliteten som svært viktig (A-verdi) grunnet gammelskogselementer og rødlistearter. Langs stier med engpreget vegetasjon er det positivt om det holdes noe åpent og at krattskog fjernes. I områdene nærmest elva er det viktig at store trær, særlig av lind, ikke blir fjernet, da disse er potensielt viktig levested for den trua stammesigden som finnes rett på andre siden av elven. Dumping av hageavfall bør stoppes. Det er viktig å bevare helheten i det smale grøntbeltet langs Lysakerelva, og å unngå ytterligere påvirkning og kvalitetstap i kantene.»

Dersom skjøtselstiltak skal iverksettes på arealet mellom Ullern mølle og Rolighet innenfor verneområdet, bør det gjøres en grundig vurdering av om skånsomt beite eller manuelle metoder er best egnet. Eventuelt beite må i så fall skje med en type beitetrykk og -dyr som ikke påvirker naturverdiene negativt.

5.2 Sammendrag av høringsuttalelsene med Statsforvalterens kommentarer

Verneplanen ble i tillegg til de sentrale høringspartene sendt på høring til *grunneiere, tilgrensende naboer (for sameier og borettslag ble det sendt til styret), Akershus fylkeskommune, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Asker og Bærum Historielag, Bankbyggenes Vel Bjørnsletta, BirdLife Oslo og Akershus, Brukerrådet for fisk, Bærum Elveforum, Bærum Jeger- og fiskerforening, Bærum lokallag av Fortidsminneforeningen, Bærum Natur og -friluftsråd, Bærum Turlag, Bærum velforbund, DNT Oslo og omegn, Eiksmarka Vel, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Grini Mølle, Jar Vel, Lysaker Vel, Lysakerelvas fiskerlag, Lysakersamarbeidet, Lysakervassdragets venner, Naturvernforbundet i Bærum, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet Oslo Vest, Oslo Jeger- og fiskerforening, Norsk Zoologisk Forening, avd. Østlandet, Norske Lakseelver, Oslo Elveforum, Oslo Golfklubb, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas fiskeorganisasjon, Ruter AS, Røa idrettsforening, Røa Vel, Sollerud Vel, Ullern idrettsforening, Vassbygg AS, Veas AS, Vestveien Vel, Voll Vel, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags-*

⁴ Naturbase-ID BN00132432 (<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/bym-naturtyppdf/030112207.pdf>)

og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrensykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU - Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU - Ringve botaniske have, NTNU - Vitenskapsmuseet, SABIMA, Søkkeldirektoratet, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo - Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo - Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 46 høringsuttalelser til verneforslaget. Et sammendrag av disse gjengis under her. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke avgitt uttalelse til oppstart eller høring.

Offentlige instanser

Akershus fylkeskommune

Fylkeskommunen uttaler seg om kulturminne- og kulturmiljøinteresser innenfor planområdet og redegjør for Lysakervassdragets lange industri- og ferdselshistorie. Det pekes på forekomster av automatisk fredete kulturminner, samt mulighet for ukjente kulturminner i området.

Fylkeskommunen forutsetter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for formidling, skjøtsel og istandsetting av kulturminner, og at fylkeskommunen involveres som høringspart ved tiltak utover ordinært vedlikehold.

Statsforvalterens kommentar: Innspillene fra Akershus fylkeskommune inngår også i uttalelsen fra Byantikvaren i Oslo. Vi viser til vår kommentar til Byantikvarens uttalelse.

Bane NOR

Bane NOR opplyser at det foreslåtte verneområdet ikke berører jernbanens interesser og har ingen merknader til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Bærum kommune

Kommunestyret slutter opp om verneplanen og støtter navnet Lysakerdalen. Bærum kommune er positiv til vern av Lysakerdalen og fremhever områdets store natur- og friluftslivsverdier. Kommunen påpeker at også de har eksisterende vann- og avløpsinfrastruktur innenfor verneområdet, forutsetter at dette og annen teknisk infrastruktur hensyntas. Kommunen støtter Statsforvalteren som forvaltningsmyndighet og foreslår etablering av en rådgivende forvaltningsgruppe. De understreker at vernet ikke må være til hinder for oppgradering av Bogstaddammen i henhold til vedtak fra NVE, samt Statnetts arbeid med ny overføringsledning mellom Hamang og Smestad.

Kommunen foreslår justeringer og presiseringer i verneforskriften:

- § 4 d justeres til «**drift og** vedlikehold av eksisterende dammer, bruer, veier, stier, trapper, klopper, **skilt**, gjerder, rekkverk, rassikring og andre lovlig oppførte anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet».
- Skilt bør kunne etableres utenfor stien, slik at de ikke er til hinder for ferdsel
- § 4 f: foreslår å inkludere også drenering
- § 5 a bør inkluderer bruk av droner
- § 5 c utvides til å gjelde el-sparkesykler

- § 6 d justeres til «nødvendig motorferdsel på eksisterende stier med kjøretøy som er skånsomt mot markoverflaten, i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende vann- og avløpsinfrastruktur **samt eksisterende bruer, veier og stier, inkludert trapper, klopper, gjerdar, rekkverk og skilt**». Bakgrunnen for forslaget er behovet for å kunne gjennomføre drift og vedlikehold av flere typer eksisterende infrastruktur, ikke bare den som er knyttet til vann- og avløpssystemer.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren er klar over eksisterende vann- og avløpsinfrastruktur (VA) også på Bærum kommunes side, og dette er hensyntatt i verneforslaget. Vi ser at teksten som omhandler VA i høringsdokumentet ved en feil ble redigert slik at dette ikke kom frem. Intensjonen var å belyse forskjellen på tilgjengelig kjøresterk turvei frem til eksisterende kummer, dette er nå rettet opp i og presisert. Vi understreker at reglene i forskriften i tilknytning til VA, gjelder begge kommuner. Vedrørende Statnetts arbeid viser vi til deres uttalelser og vår kommentar til disse, samt omtale i kap. 5.1. Vi mener verneforslagets avgrensning og forskrift ivaretar hensynet til vedlikehold og oppgradering av dammer. Om rådgivende utvalg viser vi til vår omtale i kap. 2.3.

Statsforvalterens vurdering av forslagene om endring i verneforskriften:

§ 4 d: Slik det er praktisert er drift og vedlikehold tolket likt, slik at eksempelvis vedlikehold av vei er også drift av vei. Vi ser imidlertid at begge begrepene er nevnt i bestemmelser for kraft- og energianlegg og er enige med kommunen med tanken bak forslaget for dette konkrete området. Skilt omfattes av begrepet «innretninger», men vi mener det er hensiktsmessig å spesifikt nevne det i bestemmelsen gitt at det er mange eksisterende skilt i verneområdet. Etablering av nye skilt er søknadspliktig, og plassering vil være del av vurderingen.

§ 4 f: Statsforvalteren vurderer det som uproblematisk at selve hovedtraséen dreneres og anser det som en egnet måte for å unngå større tiltak. Bestemmelsen er omformulert for også å inkludere slik drenering. Vi vil likevel presisere at drenering utover stien, for eksempel å drenere et vått område ved siden av stien, går utover vilkåret om at tiltaket skal utføres langs traséen, innenfor samme bredde som stien har på vernetidspunktet.

§ 5 a: Forbud mot droner er mest aktuelt med tanke på forstyrrelse av fugl. Vi mener det ikke er nødvendig med forbud mot drone av hensyn til verneverdiene i dette området. Bruk av drone kan være hensiktsmessig og mer skånsomt ved for eksempel behov for inspeksjon av vanskelig tilgjengelig infrastruktur.

§ 5 c: Verneforslaget legger i stor grad opp til videreføring av dagens friluftsbuk slik den følger av friluftsløven. Statsforvalteren mener vernemyndigheten med den foreslåtte verneforskriften vil kunne gjennomføre nødvendig overvåking og tiltak for å unngå slitasje hvis dette går utover verneverdiene i ulike områder.

§ 6 d: Statsforvalteren mener den foreslåtte utvidelsen av det generelle unntaket vil være en betydelig og uønsket liberalisering av regelverket i naturreservater, som kan medføre uheldige presedensvirkninger. Vi anser at forslaget vil kunne medføre en del motorisert ferdsl på et omfattende stinett i et naturreservat, og at det er naturlig at det må søkes om bruk av motorisert kjøretøy i utmark. Statsforvalteren vurderer at det ikke vil være nødvendig med motorisert ferdsl ved vanlig tilsyn og enkelt vedlikehold. Øvrige tiltak hvor motorferdsel vil være nødvendig, regner vi med vil være planlagt og vurdert i forveien slik at det vil være lite merarbeid å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse. Dette vil normalt være tiltak som vil få tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det vil kunne være aktuelt å vurdere tillatelser for over lengre tid dersom det er større, vedvarende prosjekter eller behov.

Byantikvaren

Byantikvaren har avgitt en omfattende høringsuttalelse som redegjør for høye og sammensatte kulturmiljøverdier langs Lysakerelva fra forhistorisk tid til nyere industrihistorie. Innspillene er oppsummert tematisk:

Overordnede innspill:

Den kommunale forvaltningsplanen for Lysakervassdraget bør legges til grunn som mer enn kun kunnskapsgrunnlag; den bør styre tillatte tiltak, skjøtsel, restaurering og tilrettelegging. Naturvern og kulturmiljøvern vil ofte sammenfalle, og naturreservat kan bidra til å skjerme sårbare kulturminner. Der det er konflikter, bør løsninger ivareta begge hensyn, ikke bare natur eller kultur alene. Nasjonale kulturmiljøverdier bør sikres i verneplanen på linje med nasjonale naturverdier. Forvaltningen må gis forutsigbare rammer for nødvendige tiltak knyttet til kulturminner. Byantikvaren peker på et behov for å beskrive og prioritere sammensatte kulturmiljøer innenfor forvaltning, drift, vedlikehold og formidling og gjennom en egen plan for disse. Forskriftens § 7 a bør utvides til å gjelde «istandsetting, restaurering, skilting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljø».

Innspill om avgrensning:

Byantikvaren tar opp at verneformen landskapsvern er å foretrekke der det både er høye kulturhistoriske og naturfaglige verneverdier. Dersom disse områdene likevel inngår i naturreservatet, ber Byantikvaren om følgende justeringer i vernegrensen:

- Justering av avgrensningen på Osen, slik at tuftene til Os-saga og området rundt dammen holdes utenfor.
- Justering av avgrensningen på Fåbro, slik at kantvegetasjonen rundt tunet holdes utenfor, og tufter etter smie og middelalderveiens eldre krysningstrasé over elva skjermes.

Øvrige kulturmiljøer med nasjonal eller regional verdi bør få justerte bestemmelser som gir rom for nødvendig skjøtsel.

Innspill om stier og veifar:

Eldre tråkk og veifar bør kartfestes for å skape entydighet. Eldre, kulturhistoriske ferdselsårer må tydelig skilles fra «nye stier» i forskriften. Slike veifar bør tillates vedlikeholdt på linje med eksisterende turstier (§ 4). De bør også kunne tilbakeføres til tidligere tilstand der de har grodd igjen gjennom eksempelvis rydding av vegetasjon, felling av enkelttrær i traseen og lokale reparasjoner av skjæringer og terrengmurer. Tiltakene bør tillates uten søknad der de er rene tilbakeføringstiltak innen eksisterende trase, bredde og karakter.

Innspill om ruinskjøtsel:

Byantikvaren peker på skjøtsel av ruinene av hensyn til både kulturmiljøverdi og sikkerhet. Vi oppfatter at dette går på å sikre murer til bygg og anlegg, slik at de ikke faller videre sammen, eller representerer en overhengende fare for allmennheten. På grunn av størrelse og vekt, vil det i så måte fort være nødvendig med tyngre maskineri, og tilkomst og riggområde for tyngre maskineri. De mener at man i noen tilfeller ikke bør behøve en egen søknad, men at det kan tillates etter § 4 på lik linje med vedlikehold av dammer og infrastruktur. Byantikvaren mener at det gjelder spesielt der vedlikeholdet skjer i eksisterende kulturmiljøer, eller hvor de ligger nær eksisterende tilkomst. For mer isolerte ruiner er det naturlig med søknad og tillatelse etter § 7 i forskriften. De mener at det i alle fall må tilrettelegges for en mulighet for vedlikehold og sikring. I tillegg pekes det på mer jevnlig vedlikehold, hvor man fjerner vegetasjon som kan utgjøre en trussel for ruiner. De peker på at dette er normalt vedlikehold og bør høre hjemme som unntak i forskriftens § 4.

Innspill om automatisk fredete kulturminner:

Byantikvaren peker på automatisk fredete kulturminner og behovene for en viss skjøtsel for å hindre at rotsystemer ødelegger eller forstyrrer kulturminnet. De peker på at det er uheldig om verneforskriften og kulturminneloven står i motstrid, siden kulturminnemyndigheten har rett til å gjøre tiltak på automatisk fredete kulturminner, jf. § 11 i kulturminneloven. Kulturminnelovens rett til skjøtsel bør harmoniseres med verneforskriften og tydelig tas inn som unntak i § 4. Det anses uheldig om naturmangfoldlov og kulturminnelov kommer i konflikt.

Innspill om felling av trær (sikkerhet):

Unntak for felling av trær som utgjør sikkerhetsrisiko (§ 7 g) bør også omfatte sårbare kulturminner, ruiner og automatisk fredete kulturminner. Felte trær bør legges slik at kulturmiljøet ikke forringes visuelt. Det må etableres raske og pragmatiske løsninger der felling haster, for å sikre forutsigbar forvaltning og rask skadebegrensning.

Innspill om sammensatte kulturmiljøer og kulturlandskap:

Det stilles spørsmål ved vurderingen om at det ikke har vært beite i området historisk. Skråningene mellom tun, næringsområder og elv har trolig vært brukt som innmarksbeite og var betydelig mer åpne tidligere. Byantikvaren foreslår at man bruker beite som et skjøtselstiltak mellom Ullern mølle og tunet på Rolighet, alternativt manuell skjøtsel dersom beite er uheldig naturfaglig.

Byantikvaren peker på at skråningene mellom tun, næringsdel og elv er sentrale for å forstå og oppleve kulturmiljøene og at det er viktig å styrke den funksjonelle og visuelle kontakten mellom disse. De mener at det derfor bør åpnes for at enkelte, utvalgte trær aksepteres felt for å åpne prioriterte kontaktlinjer. Prioriterte tiltak per område: Mølleplassen (bevare stort tuntre, fjerne ung gran), Rolighet (holde bunnvegetasjon nede, åpne visuelle kontaktlinjer), Fåbro (holde kantvegetasjonen mot elva lav). For tufter må det avklares hvilke som skal synliggjøres og formidles. Også tildekkede tufter må sikres mot røtter, avrenning og nedbrytning.

Statsforvalterens kommentar:

I våre fylker har verneformen landskapsvern blitt brukt i større områder med et aktivt kulturlandskap og hvor man ønsker å videreføre det kulturlandskapet inn i fremtiden. Eksempler kan være Maridalen, Semsvannet og Kolsås-Dælivann. Vi ser at Lysakerdalen også har store kulturhistoriske verdier, og mener vi at forslaget til verneforskrift også er godt egnet til å ivareta kulturhistorien og å formidle og vise frem spesielle objekter og miljø. Byantikvaren er inne på noe av det samme og mener at vern av naturverdier og kulturmiljøverdier i mange tilfeller går hånd i hånd. Det er generelt sett ikke lagt opp til at verneformen landskapsvernområde skal brukes på mindre områder - og vi ser at en kombinasjon av naturreservat og landskapsvern vil være forvaltningsmessig og pedagogisk vanskelig.

Ved avgrensning mot tuftene til Ossaga ble det i høringsforslaget tatt utgangspunkt i oppmåling fra 2004 gjennomført av J. Tibballs m.fl. Det foreligger imidlertid opplysninger her om at rester av grunnmur skal være fjernet. Sammenholdt med Byantikvarens uttalelse, har vi derfor justert vernegrensen ca. 3,5 m. Ny avgrensning som følger eiendomsgrense mellom 999/1 og 27/2753 vil etter Statsforvalterens mening gå helt klar av tuftene til Ossaga, slik at disse blir liggende utenfor. Forslag til vernegrense ved Fåbro gård er lagt to meter utenfor gangveien som omkranser gården og hage i landskapsstil. Beltet med vegetasjon på østsiden av elva er svært smalt på stedet og forslag til verdigrense ligger mellom 3 og 10 meter fra elvekanten. Det er store trær på stedet som nå blir

liggende både like innenfor og like utenfor forslag til vernegrense, og vi anser at denne vegetasjonen danner en fin innramming av Fåbro gård.

Statsforvalteren ser helt klart formidlingsverdien i eldre veifar og hvordan disse binder sammen områdene hvor det var aktivitet langs elva før i tiden. Der hvor disse sammenfaller med de ferdselsbehovene som man har i dag, så vil disse traseene naturlig holdes ved like. Utfordringen er at de gror igjen uten bruk. Ut ifra en helhetlig forvaltning av ferdselen hvor friluftsliv, folkehelse og verneverdier søkes ivaretatt, bør man i så fall ha en tilnærming til tilrettelegging slik at det er ikke blir utilsiktete negative konsekvenser gjennom nye stier og ferdsel der dette bør unngås (selv om det tidligere kan ha vært et eldre veifar som gikk mellom ulike anlegg). Statsforvalteren mener dermed at det kan være uheldig å åpne for en generell adgang til å gjenåpne gamle veifar, og at dette må vurderes helhetlig og samlet og hvor man ser på den totale ferdselen og behovene for ferdsel i området.

Vi oppfatter at innspillene om ruinskjøtsel går på å sikre murer til bygg og anlegg, slik at de ikke faller videre sammen, eller representerer en overhengende fare for allmennheten. På grunn av størrelse og vekt, vil det i så måte fort være nødvendig med tyngre maskineri, og tilkomst og riggområde for tyngre maskineri. Vi ser på lik linje med Byantikvaren, på kulturminnene og kulturmiljøene som viktige både for opplevelse og for kunnskap om tidligere tiders industri og utnyttning av vannfall. Vi mener at flere ruiner kan brukes aktivt i en slik formidling, og i noen tilfeller vil det være nødvendig eller hensiktsmessig å gjennomføre både tyngre sikring, og mer løpende vedlikehold rundt murer og lignende. Vi tror imidlertid at det er viktig at slikt arbeid har en grundig og helhetlig tilnærming, og at det både for ivaretagelse av naturverdiene og for kulturmiljøene er viktig at arbeidet omsøkes. Hvis det åpnes for vedlikeholdsarbeid, og delvis tyngre arbeid på kulturminnene langs eller i nærheten til veier uten søknad, så vil man risikere at det gjøres tiltak som er lite gjennomtenkt, med uheldig bivirkning og med dårlig oppfølging. Hvis det opprettes et rådgivende utvalg i forbindelse med vernet så kan også ulike tiltak diskuteres der forut for en saksbehandling. Skulle det oppstå en situasjon hvor en stein/steiner er i ferd med å skli ut, og det er ressurser til stede som kan og vil sikre dette umiddelbart, så anser vi at dette kan gjøres direkte i henhold til verneforskriften § 4 d. Tiltak av en større, mer varig og helhetlig karakter kan omsøkes etter § 7 a. Ved å ha muligheten til å gjennomføre slike tiltak etter en spesifisert dispensasjonsbestemmelse, vil man i større grad sikre både nødvendig kvalitet på gjennomføringen, og at uheldige effekter på naturverdier, øvrig vegetasjon og ferdselsmønster minimeres.

Når det gjelder automatisk fredede kulturminner mener Statsforvalteren at dersom det skulle være forekomster som har behov for tiltak for å kunne bli ivaretatt, så vil fortsatt kulturminneloven § 11 gjelde. Vi mener at hvis slike tiltak blir prioritert av kulturminnemyndighetene, så vil det også la seg gjøre å gjennomføre sikringen etter verneforskriften. Det kan tenkes at det vil være hensiktsmessig å behandle dette etter en søknad - dette beror på tiltakets natur og omfang, men det er vanskelig å se for seg at vernemyndighetene vil sette vilkår som vanskeliggjør den nødvendige sikringen av et prioritert, automatisk fredet kulturminne.

Vedrørende felling av trær som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko mener Statsforvalteren at eksemplene i høringsdokumentet ikke er utfyllende. Det kan tenkes andre tilfeller enn de som er nevnt, eksempelvis der et kulturminne er i fare for å bli ødelagt på grunn av rotvelt.

Statsforvalteren kjenner ikke til en kjent historikk for beiting, og i nyere historie har elvedalen blitt brukt til industri. Men det er viktig å presisere at tidligere ble store områder brukt til beiting i større eller mindre grad, og det at vi ikke er kjent med beiting her betyr ikke at det er ikke har vært beiting. Vi vil tro at det alle meste har blitt beitet en eller annen gang i historien. I det foreslåtte

verneområdet ser det ut til at det hele tiden har vært tilgjengelig substrat gjennom store trær, og helt eller delvis nedbrutte trær av ulike arter, som har gjort at arter som er knyttet til spesielle livsmiljø i skog og fuktige miljø har klart å overleve frem til i dag. De store verneområdene er knyttet til denne kontinuiteten av ulike livsmiljø, fuktigheten med fossesprøytoner forårsaket av Lysakerelva som skjærer seg ned i den sørvendte elvedalen, og den spesielle kalkholdige berggrunnen fra ordovicium. Tidligere beitemarker kan også være botanisk interessante, men vi er i tvil om prosjekter som skal åpne beitemarker er riktige i dette begrensede området hvor kvalitetene knyttet til det øvrige botaniske miljøet er såpass interessante.

Vi er enig i at det kan være mulig å finne noen siktlinjer som søkes holdt åpen for å kunne se sammenhengen mellom de ulike kulturmiljø-elementene. Det forutsetter imidlertid at viktig vegetasjon ikke berøres negativt, og at man har en helhetlig tilnærming til tiltaket - for eksempel ved at siktlinjen går fra en informasjonstavle som informerer om kulturmiljøene. Dette vil i så fall måtte være et forvaltningstiltak som gjennomføres av forvaltningen og hvor målet er å både øke opplevelsesverdiene og samtidig ivareta natur- og kulturmiljøverdiene.

Statsforvalteren mener at det vil kunne være hensiktsmessig med en samlet plan for ivaretagelse av kulturmiljøene, men at det er normalt vil være kulturminnemyndighetene og ikke vernemyndighetene for naturreservatet som står bak en slik plan. Det vil imidlertid være hensiktsmessig å ha en slik plan, hvis kulturminnemyndighetene ønsker å gjennomføre sikring av utvalgte kulturminner som beskrevet over. Man kan da i planen ha en overordnet prioritering og beskrivelse av tiltak som kan ligge til grunn for søknad etter verneforskriften § 7 a. Det vil være nyttig for både de som utarbeider planen, kommunene og vernemyndighetene om man sørger for god informasjon og diskusjon om mulige tiltak under arbeidet med planen.

Når det gjelder justering av forskriftens § 7 a fra «istandsetting, vedlikehold, skilting og skjøtsel av kulturminner» til «istandsetting, restaurering, skilting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljø», mener Statsforvalteren at restaurering ligger innenfor begrepet istandsetting og at dette bør være dekkende. Byantikvaren har fjernet ordet vedlikehold i sitt forslag til justert tekst, men vi mener at vedlikehold utfyller istandsetting på en god måte hvis målet er en langsiktig ivaretagelse av kulturminnene. Videre ønsker Byantikvaren å supplere «kulturminner» med «kulturmiljø». Vi mener at flere kulturminner i nærheten av hverandre vil kunne oppfattes som et kulturmiljø - i alle fall om kulturminnene er fra omtrent samme tidsperiode. I utgangspunktet anser vi forslaget som uproblematisk, men vi er i tvil om det er nødvendig. Vi er også noe usikker på om man ved å bruke begrepet kulturmiljø legger opp til en forventning om tiltak i større og sammenhengende områder. Vi mener at foreslått ordlyd i § 7 a totalt sett vil være dekkende for både vedlikehold, restaurering og skilting av kulturminner som kulturminnemyndighetene eller andre organisasjoner ønsker å investere i.

Elvia

Elvia ber om at eksisterende strømnellanlegg, herunder kabler, luftlinjer og ryddebelt, hensyntas i verneforskriften. Ber om at ryddebeltet på 30 meter hensyntas videre. Ber om at § 4 bokstav k endres til «drift og vedlikehold, herunder linjerydding, samt istandsetting...». Til § 7 bokstav l bes det om at «og kraftkabler» legges til i slutten av setningen. Påpeker at arbeider, inkludert bruk av motorkjøretøy ved slike tiltak, må kunne utføres uten søknad.

Statsforvalterens kommentar: Standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg er inkludert, det gjøres ingen endringer i disse.

Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet viser til tidligere innspill ved oppstart av verneprosessen og peker på at verneforslaget åpner for skånsomt beite. Direktoratet ber derfor om at det vurderes å ta inn en unntaksbestemmelse som muliggjør motorisert uttransportering av syke eller skadde bufe fra verneområdet. Utover dette tas høringen til etterretning uten ytterligere merknader.

Statsforvalterens kommentar: *Unntaksbestemmelsen er tatt inn (ny § 6 f)*

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

NVE påpeker at eksisterende og konsesjonsgitte energi- og nettanlegg berører området, særlig Statnetts nye 420 kV-forbindelse mellom Hamang og Smestad med planlagt tunnelinnslag ved Lysejordet. NVE mener at standardbestemmelsene ikke dekker behovet knyttet til utbyggingen. Det bes om at verneforslaget tilpasses den konsesjonsgitte utbyggingen slik at nødvendig anleggsarbeid, motorferdsel og sanering av eksisterende ledninger kan gjennomføres.

Statsforvalterens kommentar: *Vi viser til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse.*

Oslo kommune

Oslo kommune støtter i hovedsak Statsforvalterens forslag om vern av Lysakerdalen som naturreservat, og mener dette er en egnet verneform for å ivareta områdets høye natur- og økosystemverdier. Kommunen heller mot navnet «Lysakerdalen» som mer beskrivende og dekkende for verneområdet, selv om «Lysakerelva» er betydelig mer kjent og brukt. De håper frivillig vern også kan omfatte tilgrensende private arealer med dokumenterte naturverdier. Statsforvalteren foreslås som forvaltningsmyndighet, supplert med en rådgivende forvaltningsgruppe. De betydelige kulturmiljøverdiene forutsettes ivaretatt, det henvises til Byantikvarens separate uttalelse. Kommune mener verneprosessen må medføre utredning av alternative traséer for Statnetts planlagte høyspentkabel ved Lysejordet, for å beskytte særlig sårbare naturverdier som kalklindeskog.

Kommunen foreslår justeringer og presiseringer i verneforskriften:

- § 1: Ordlyden endres til «Verdiene er **særlig** knyttet til gammel og artsrik skog, delvis på kalkrik grunn, med mye dødt trevirke i ulike nedbrytningsstadier (...)
- § 3 a: Vern av vegetasjon må omfatte både *stående og liggende* døde trær.
- § 3 c: Forbud mot avfall må eksplisitt inkludere hageavfall.
- § 4 d: justeres til «**drift og** vedlikehold av eksisterende dammer, bruer, veier, stier, trapper, klopper, **skilt**, gjerder, rekkverk, rassikring og andre lovlig oppførte anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet».
- § 4 f: Enkelt tilrettelegging bør også inkludere drenering (forsiktig grøfting/drenering og mindre stikkrør), samt skilt (må kunne etableres utenfor stien for ikke å være til hinder).
- § 4 k: Det bør stilles krav om dialog med forvaltningsmyndigheten ved rydding langs kraftlinjer for å hindre unødige inngrep.
- § 5 a: bør inkluderer bruk av droner.
- § 5 c: sykling bør vurderes begrenset på lik linje med ridning og bruk av hest på grunn av slitasje.
- § 6 d og e: Bør inkludere et krav om miljøforsvarlige teknikker så langt som mulig (minst mulig skade på vegetasjon, inkludert trærns stamme og røtter).

- § 6 d: justeres til «nødvendig motorferdsel på eksisterende stier med kjøretøy som er skånsomt mot markoverflaten, i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende vann- og avløpsinfrastruktur **samt eksisterende bruer, veier og stier, inkludert trapper, klopper, gjerdar, rekkverk og skilt**». Det er behov for å kunne gjennomføre drift og vedlikehold av flere typer eksisterende infrastruktur, ikke bare den som er knyttet til vann- og avløpssystemer.
- § 7 g: Det foreslås at forvaltningsmyndigheten gir en generell forhåndstillatelse (med vilkår) til at kommunene kan gjøre tiltak med risikotrær langs hovedturtraséen av hensyn til sikkerhet.
- § 7 n: Dispensasjon for motorferdsel bør også dekke rydding ved utsiktspunkter og felling av risikotrær.
- § 7: Det bør legges til en ny bestemmelse som åpner for sikringstiltak og tilbakeføring av terreng etter skredhendelser, ettersom store deler av verneområdet ligger innenfor aktsomhetsområde for kvikkleireskred.

Statsforvalterens kommentar:

Vi er kjent med at flere private eiendommer har store naturverdier og har vært i kontakt med flere av de aktuelle grunneierne. Vi har foreløpig ikke mottatt tilbud om vern av ytterligere arealer med verdier vi mener kvalifiserer til vern som naturreservat. Vedrørende Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse.

Statsforvalterens vurdering av forslagene om endring i verneforskriften:

§ 1: Statsforvalteren mener dette er en god presisering og har tatt forslaget til følge.

§ 3 a: Gjeldende formulering er en standardbestemmelse som vurderes å være dekkende. Gjør ingen endringer her.

§ 3 c: Gjeldende formulering er en standardbestemmelse, men Statsforvalteren vurderer at dette er en god presisering for akkurat dette området og har tatt forslaget til følge.

§ 4 d: Slik det er praktisert er drift og vedlikehold tolket likt, slik at eksempelvis vedlikehold av vei er også drift av vei. Vi ser imidlertid at begge begrepene er nevnt i bestemmelser for kraft- og energianlegg og er enige med kommunen med tanken bak forslaget for dette konkrete området. Skilt omfattes av begrepet «innretninger», men vi mener det er hensiktsmessig å spesifikt nevne det i bestemmelsen gitt at det er mange eksisterende skilt i verneområdet.

§ 4 f: Statsforvalteren vurderer det som uproblematisk at selve hovedturtraséen dreneres og anser det som en egnet måte for å unngå større tiltak. Bestemmelsen er omformulert for også å inkludere slik drenering. Vi vil likevel presisere at drenering utover stien, for eksempel å drenere et vått område ved siden av stien, går utover vilkåret om at tiltaket skal utføres langs traséen, innenfor samme bredde som stien har på vernetidspunktet. Etablering av nye skilt er søknadspliktig, og plassering vil være del av vurderingen.

§ 4 k: Statsforvalteren er enige i intensjonen, men mener det er vanskelig å legge inn som vilkår i et generelt unntak. Problemstillingen er imidlertid omtalt i kap. 5.1.

§ 5 a: Forbud mot droner er mest aktuelt med tanke på forstyrrelse av fugl. Verneområdet er langt og smalt, med tett bebyggelse på begge sider. Vi mener det ikke er nødvendig med forbud mot drone av hensyn til verneverdiene i dette området. Bruk av drone kan være hensiktsmessig og mer skånsomt ved for eksempel behov for inspeksjon av vanskelig tilgjengelig infrastruktur.

§ 5 c: Verneforslaget legger i stor grad opp til videreføring av dagens friluftsbuk slik den følger av friluftsløven. Statsforvalteren mener vernemyndigheten med den foreslåtte verneforskriften vil kunne gjennomføre nødvendig overvåking og tiltak for å unngå slitasje hvis dette går utover verneverdiene i ulike områder.

§ 6 d og e: Statsforvalteren anser at det er vanskelig å legge inn som vilkår i et generelt unntak, men

har innarbeidet inn omtale vedrørende normal drift og vedlikehold av VA i kap. 5.1. § 6 d er en standardbestemmelse. Vi presiserer at det er forskjell på normal drift/vedlikehold og akutte hendelser på samfunnskritisk infrastruktur.

§ 6 d: Statsforvalteren mener den foreslåtte utvidelsen av det generelle unntaket vil være en betydelig og uønsket liberalisering av regelverket i naturreservater, som kan medføre uheldige presedensvirkninger. Vi anser at forslaget vil kunne medføre betydelig motorisert ferdsel på et omfattende stinett i et naturreservat, og at det er naturlig at det må søkes om bruk av motorisert kjøretøy i utmark. Statsforvalteren vurderer at det ikke vil være nødvendig med motorisert ferdsel ved vanlig tilsyn og enkelt vedlikehold. Øvrige tiltak hvor motorferdsel vil være nødvendig, regner vi med vil være planlagt og vurdert i forveien slik at det vil være lite merarbeid å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse. Dette vil normalt være tiltak som vil få tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det vil kunne være aktuelt å vurdere tillatelser for over lengre tid dersom det er større, vedvarende prosjekter eller behov.

§ 7 g: Statsforvalteren er enig i at en slik ordning kan være hensiktsmessig og har lagt inn en åpning for dette i forskriftsforslaget (§ 4 f).

§ 7 n: I det omfanget vi har sett for oss vil det være begrenset felling av vegetasjon ved utsiktspunkt (se omtale i kap. 5.1), som det ikke vil være behov for å bruke motorisert ferdsel for å gjennomføre. Risikotrær som felles skal bli liggende i reservatet og det vil følgelig ikke være nødvendig med transport ut.

§ 7: Ny bestemmelse om sikring og tilbakeføring av terreng etter skredhendelser er lagt til i forskriftsforslaget.

Språkrådet

Språkrådet anbefaler at verneområdet gis navnet Lysakerelva naturreservat, da Lysakerdalen ikke anses som et etablert eller lokalt brukt stedsnavn. De påpeker at det finnes mange naturreservater i Norge med navn «XXelva naturreservat» der verneområdet omfatter et større område enn bare selve elven.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren har forståelse for at Lysakerdalen kan virke fremmed siden det er Lysakerelva som stort sett har blitt brukt som navn. Vi har lagt vekt på at Lysakerelva allerede er vernet gjennom verneplan for vassdrag, og vi har også vurdert at navnet Lysakerelva heller ikke på en god måte viser at det er områdene på begge sider av elven som vernes. Under vurdering av navn på naturreservatet, har vi lagt vekt på at navnet forsøksvis skal vise hvilke områder som inngår i vernet. Lokalt vil man fortsette å bruke de navnene man ønsker, men opp mot hvilke områder som inngår i naturreservatet, så mener vi at navnet Lysakerdalen best illustrerer dette. Statsforvalteren har lagt avgjørende vekt på grunneiernes tilbakemeldinger og Kartverkets uttalelse til oppstartsmeldingen

Statens vegvesen

Statens vegvesen har ingen innvendinger til verneforslaget, men presiserer at tiltak som kan påvirke Granfosstunnelen krever særskilt tillatelse etter veglova.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Ullern bydelsutvalg

Ullern bydelsutvalg er svært positive til vern av Lysakerelva med kantsone som naturreservat. De står ved tidligere uttalelse om at anleggsarbeider som foreslås på Lysejordet må stanses, og at

strømkabelen må legges et annet sted. Bydelsutvalget ønsker at det legges inn en bestemmelse om at eksisterende hovedtrasé stedvis kan tilrettelegges for synshemmede og andre med mobilitetsutfordringer. De mener forvaltningen av naturreservatet må tillegges organer i Oslo og Bærum kommuner for å minke avstanden til beslutningstaker, og at det bør oppnevnes et særskilt organ som forvaltningsmyndighet der blant annet begge kommuner inngår. Bydelsutvalget mener naturreservatet bør hete Lysakerelva naturreservat.

I §4 d foreslår de å stryke «i henhold til standard på vernetidspunktet» og erstatte med mer objektiv angivelse av ønsket standard.

Statsforvalterens kommentar: Til merknaden om forvaltningsmyndighet og navn viser vi til vår omtale i henholdsvis kap. 2.3 og 3.1. Vedrørende Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse. Formuleringen i verneforskriften § 4 d er en standardbestemmelse som anses dekkende for formålet. Når det gjelder tilrettelegging på hovedturtraséen mener Statsforvalteren at eksisterende bestemmelser er dekkende for avveiningen mellom vern og bruk – vi viser til omtalen i kap. 5.1.

Vannområde Indre Oslofjord Vest

Vannområdet er positiv til vern av Lysakerdalen og understreker betydningen for naturmangfold, friluftsliv, kulturminner og vannkvalitet. Det fremheves at vernet kan bidra til å styrke helhetlig vannforvaltning i vassdraget.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Statnett

Statnett avga uttalelse 18.12.2025 samt en tilleggsuttalelse 12.06.2026. I den opprinnelige uttalelsen vises det til konsesjon gitt av Energidepartementet for ny 420 kV-forbindelse og pågående arbeid med kabel i tunnel. Det bes om at verneforskriften tilpasses slik at bygging, drift, vedlikehold og sanering av eksisterende anlegg kan gjennomføres, herunder nødvendig motorferdsel og skogrydding, og at avgrensning og bestemmelser avklares i dialog.

Da det ble kjent at Statnett kommer til å søke om ny løsning ba Statsforvalteren om en tilleggsuttalelse som beskriver Statnetts behov dersom endringssøknaden ikke godkjennes, samt en utdypelse av hva saneringen av eksisterende luftlinje vil innebære. I sin tilleggsuttalelse opplyser Statnett følgende: Ved en eventuell realisering av konsesjonsgitt løsning er de avhengig av midlertidig baseplass på Lysejordet, men presiserer at løsningen ikke er detaljprosjektert og at det derfor kan oppstå justeringer av behov og plassering. Sanering av eksisterende luftmaster vil trolig gjennomføres med kutting av linjer og draging av disse fra mastene på utsiden av foreslått verneområde. Påvirkningen på foreslått verneområde vil være at linjene faller ned på bakken og dras inn på en trommel utenfor verneområdet. Det vil ikke behov for anleggsområde eller rigg kjøretøy i verneområdet. Mastene vil sannsynligvis bli demonter med kran og kjørt bort (evt. flydd bort med helikopter hvis det ikke er mulig å komme til med kranbil).

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener det ikke er hensiktsmessig å justere verneforslaget for konsesjonsgitt løsning når Statnett nå søker på ny løsning. Om det i fremtiden eventuelt blir behov for å bygge i henhold til konsesjonsgitt løsning kan dette trolig behandles som en mindre grensejustering av verneområdet. Statsforvalteren er generelt positiv til fjerning av eksisterende luftlinje. Vi ser det ikke som hensiktsmessig å innarbeide en egen bestemmelse om dette

da det vil være en eventuell engangshendelse, og mener dette kan løses gjennom at det søkes om dispensasjon etter verneforskriften § 8.

Organisasjoner, lag og foreninger

Bevar Lysejordet og Lysakerdalen

Aksjonsgruppen støtter verneforslaget samt navnet «Lysakerdalen», og fremhever Lysakerdalens svært høye nasjonale naturverdi og rike arts mangfold. De viser ellers til uttalelsene fra Ullern bydel og Bærum kommune. Det uttrykkes sterk bekymring for Statnetts planlagte høyspentkabel i tunnel, særlig tverrslag ved Lysejordet, som etter organisasjonens vurdering kan medføre betydelig skade på kalklindeskog, elvemiljø og grunnforhold.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse. Uttalelsen for øvrig tas til orientering.

BirdLife Oslo og Akershus

BirdLife Oslo og Akershus gir full støtte til forslaget om vern av Lysakerdalen i Oslo og Bærum, med formål om å bevare en sammenhengende blågrønn korridor mellom Oslofjorden og Nordmarka gjennom frivillig vern av kantsonen langs Lysakerelva. Forslaget vurderes som en klar forbedring, selv om en bredere avgrensning enkelte steder ville vært ønskelig.

Organisasjonen påpeker at de i april 2024 foreslo å inkludere to viktige vegetasjonssoner i verneområdet, men registrerer at disse ikke er tatt med fordi arealene er privat eid og det ikke foreligger tilbud om frivillig vern. Samtidig merker BirdLife seg positivt at forslaget åpner for at verneverdiene kan videreutvikles, slik at flere eiendommer kan innlemmes på et senere tidspunkt.

BirdLife vurderer Biofokus-rapporten «*En sammenstilling av naturverdiene langs Lysakerelva*» som solid og dekkende, både når det gjelder kunnskapsgrunnlag, arts mangfold og forekomst av rødlistede arter. De støtter også løsningen med en hovedturtrasé som veksler mellom elvesidene, fordi dette kanalisere ferdsel og reduserer forstyrrelser i kantsonen.

Når det gjelder navn, anser BirdLife «Lysakerdalen naturreservat» som beskrivende, samtidig som «Lysakerelva naturreservat» også ville vært dekkende gitt etablerte stedsnavn. De tar begrunnelsen for navnevalget i høringsdokumentet til etterretning og har ingen ytterligere merknader til forslaget.

BirdLife understreker at vernet er et viktig bidrag til å hindre nedbygging av gjenværende natur, sikre biologisk mangfold, bevare den blågrønne korridoren og øke kvaliteten på naturopplevelsene for innbyggerne i Oslo og Bærum.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Eiksmarka tomtesameie

Tomtesameiet støtter vern av Lysakerdalen og vektlegger bevaring av området som åpne friarealer. Det foreslås justeringer i verneforskriften:

- § 4: Foreslår nytt punkt «utplassering av poster for turorientering og stolpejakt, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes»
- § 7 h: Punktet fjernes ref. forslaget om nytt punkt i § 4 som beskrevet over.
- § 7: Foreslår nytt punkt «andre aktiviteter som ikke vesentlig forringer verneverdiene»

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener det er riktig å beholde bestemmelsen om utplassering av poster for orientering og stolpejakt i § 7. Det foreslåtte naturreservatet er et lite område med sårbare verdier utenfor stier. Søknad for utsetting av poster er etablert praksis for andre naturreservater, og også en videreføring av praksis fra Bærum kommune i dette området. Vi bemerker at det kan gis tillatelser for flere år av gangen. Det er imidlertid lagt inn åpning for at orienteringsposter som ikke medfører ferdsel utenfor sti, kan settes opp uten søknad (ny § 4 m). Forslaget om nytt punkt i § 7 fremstår som litt uklart rundt hvilke aktiviteter som eventuelt ville ha behov for tillatelse. Hvis aktiviteter ikke anses å være i strid mot verneformålet, og følgelig heller ikke står som forbudt eller som unntak etter søknad, så er aktiviteten tillatt.

Fossum Idrettsforening

Fossum Idrettsforening er positiv til vern av Lysakerdalen, men understreker at orienteringsaktivitetene i området må kunne videreføres uten unødig byråkrati. Foreningen bruker området til turorientering, opplæring i kart og kompass og orienteringsløp, og mener at utplassering av orienteringsposter i tilknytning til eksisterende stier ikke er til hinder for verneverdiene. Mener at verneforslagets § 7 h medfører at også alle skolene må søke og få dispensasjon for å kunne benytte sin nærskog i undervisningen, ettersom de bruker foreningens turorienteringsposter i sitt undervisningsopplegg. De ber om at orienteringsposter og opplæringsaktiviteter tillates som generelle unntak, slik at skoler og frivillige ikke blir søknadspliktige for ordinær bruk. Forslår at det tas inn to nye punkter i § 4:

- Turorientering og opplæringsaktiviteter når postene plasseres på eller i umiddelbar nærhet til eksisterende stinett.
- Orienteringsløp forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Statsforvalterens kommentar: Vi mener det er en god presisering at poster som plasseres slik at de ikke medfører ferdsel utenfor eksisterende stinett, er unntatt søknadsplikt. Dette er innarbeidet (ny § 4 m). Statsforvalteren mener det er riktig å beholde bestemmelsen om utplassering av poster for orientering og stolpejakt i § 7 som medfører ferdsel utenom eksisterende stier, men bemerker at det er mulig å legge opp til flerårige tillatelser. Søknad for utsetting av poster er etablert praksis for andre naturreservater, og også en videreføring av praksis fra Bærum kommune i dette området. Vi bemerker at det kan gis tillatelser for flere år av gangen.

Jar Vel

Jar Vel er positive til vern av Lysakerdalen og støtter utarbeidelse av verneplanen. De understreker at eksisterende turstier på begge sider av Lysakerelven må bevares, med mulighet for nødvendig vedlikehold etter vernevedtak, da stiene er viktige for rekreasjon, trening og ferdsel til marka. De påpeker behov for trygg adkomst til utsiktspunktene, som ligger på Bærumssiden, og for at kulturminner langs vassdraget fortsatt skal være synlige, noe som kan kreve forsiktig vegetasjonsrydding. Jar Vel støtter også forsiktig rydding ved utsiktspunkter, felling av risikotrær, og at Oslo og Bærum kommuner viderefører arbeidet med en forvaltningsplan for Lysakerelven.

Statsforvalterens kommentar: Vi mener at foreslått avgrensning og verneforskrift ivaretar disse hensynene. Uttalelsen for øvrig tas til orientering.

Lysakerelva fiskeforening

Fiskeforeningen støtter verneforslaget og ser en klar sammenheng mellom vern av elvedalen og

bevaring av fiskebestandene i Lysakerelva. Det påpekes at laks er rødlistet som nær truet art, og at øvre deler av elva kan fungere som viktige gyte- og oppvekstområder. Foreningen ønsker at verneplanen åpner for etablering av laksetrapp ved Fåbrofossen for å forlenge den anadrome strekningen, og at området fortsatt skal være åpent for tradisjonelt friluftsliv og fiske.

Fiskeressursene bør kunne forvaltes til nytte for samfunn, rettighetshavere og fritidsfiskere.

Statsforvalterens kommentar: Fåbrofossen regnes som et naturlig vandringshinder for anadrom fisk, altså at fossen utgjorde et vandringshinder også før damkonstruksjonen ble bygget. Laks og sjøørret er følgelig å regne som fremmede arter i vassdraget oppstrøms Fåbrofossen, da denne elvestrekningen ikke er del av disse artenes naturlige utbredelsesområde, noe Miljødirektoratet har slått fast. Selve fossen ligger imidlertid utenfor det foreslåtte verneområdet. Vi er kjent med både mulige positive og negative effekter på ulike arter sin utbredelse og vannøkologien oppstrøms av et slikt tiltak, men vil ikke kunne ta stilling til eventuell tillatelse før man får sammenstilt mulige effekter og konsekvenser gjennom et eget prosjekt.

Lysakervassdragets Venner

Lysakervassdragets Venner (LvV) sendte inn en uttalelse 04.01.2026 samt en tilleggsuttalelse 06.02. Foreningen støtter vern av Lysakerdalen, men mener vern som naturreservat ikke gir ny beskyttelse til arealet som omfattes av vernet. De er kritiske til selve verneprosessen og har opplevd den som lukket og med for lite medvirkning.

Det pekes på manglende oversikt over faktiske trusler mot verneverdiene, høyt brukerpress, slitasje på stier og behov for bedre tilrettelegging. De mener verneområdet bør inkludere flere arealer og at strekninger mangler. Gamle Fossum, Grinidammen, det gamle beitemarksarealet ved Melumøra, Ullern mølles havnegang Roligheten, området nedstrøms Fåbro, samt veibruene som er grenset ut nevnes som eksempler. Det er uheldig å trekke vernegrensen tilbake fra nærstående hus, dette gir små arealer som mister sin beskyttelse. Navnet Lysakerdalen kan godtas, men gir ikke gjenklang. De fremhever Fåd som navnealternativ – det er dokumentert fra 1200-tallet og refererer direkte til bekkekløfta. LvV mener slitasjen på stiene er mye større enn forutsatt. Minst én turtrasé må tillates opparbeidet på begge sider av elva for å tåle økt ferdsel til fots. Barns lek og daglig bruk av området ikke må komme i konflikt med verneformålet. Det blir for tungvint for skoler og barnehagers bruk av området å måtte søke om aktivitet/arrangement, f.eks. orientering i gymtime. Foreningen etterlyser en lokalt forankret forvaltningsmodell hvor det opprettes et nytt forvaltningsorgan, som inkluderer representanter fra grunneiere, naboer og brukere/interesseorganisasjoner. De mener et slikt forvaltningsregime vil gjøre tilgrensende grunneiere mer villig til å tilby arealer.

Foreningen foreslår justeringer og presiseringer i verneforskriften:

- § 1: Bør inkludere området verdi for friluftsliv og naboers rolle i å utforme naturen gjennom barnelek, fuglekasser og kjæledyrs predasjon på fugler, rådyr og gnagere. Elvas prosess med transport av masser og næringsstoffer bør også nevnes, mens elvedalens rolle som blågrønn korridor er overdrevet.
- § 3 e: Forbud mot bål trenger ikke være strengere enn vanlig sesongbegrensning.
- § 4 b: Jakt skal ikke tillates så tett på boligområder.
- § 4 d: Må endres for å tillate betraktelig oppgradering av turstier på begge sider av elven.
- § 4 e: Skånsom beiting er ikke relevant med mindre de gamle beiteområdene Lysejordet og Melumjordet inkluderes i verneområdet. I så fall bør bestemmelsen flyttes til § 7.
- § 4 g: Bør tilføyes trefall og flom.

- § 5 a: Hvis forbudet gjelder el-sykler er det til ulempe for LvVs prosjekt med oppmåling av kulturminner. Hvis forbudet gjelder droner er det til ulempe for tilsyn av natur, demninger og bruer.
- § 6: Turveien ned fra Kvernfaret til Sletta på Lysejordet gir en essensiell adgang friområdet når isete eller våte forhold gjør veien forbi Roligheten ubrukelig. Veien bør kunne holdes ryddet og reparert slik at nødetatene får adgang til Sletta. Som sikkerhetstiltak bør vektgrenser utarbeides for alle turveiene som er brede nok for motorisert ferdsel, og det med særlig hensyn til avløpsledninger hvor disse er lagt under turveien.
- § 7: Søknadsplikt for bl.a. utsetting av orienteringsposter og avgrenset bruk for større arrangementer jf. § 3 d, er til hindring for daglig skolebruk. Tiltak i regi av offentlige etater bør ikke ha mer enn meldeplikt til forvaltningsmyndigheten og det særlig ved eventuelle skader.
- § 8: Sikkerhetshensyn bør ikke være begrunnelse for inngrep i naturen. Skal være begrenset til akutte eller overhengende faremomenter.

Til § 10 kommenterer LvV at det utarbeides en forvaltningsplan, men at denne ikke var offentliggjort da verneforslaget var på høring. De ber om at oversendelsen av forskriftforslaget til departementet avventer til alle berørte parter har hatt anledning til å vurdere forvaltningsplanen(e).

Til § 11 bemerker LvV at med mindre Statsforvalteren utøver forvaltningsmyndigheten fra kontor i naboområdet, bør myndigheten over reservatet tillegges et eget organ og henviser til naturmangfoldloven § 62 annet ledd. Forvaltningsorganet bør settes sammen av grunneiere, naboer, brukere og interesseorganisasjoner, som har medansvar for forvaltning av reservatet. Kommunene har baser på Løren og Sandvika, og delt forvaltningsmyndighet mellom kommunene ikke vil gi tett nok oppfølging av verneområdet.

I tillegguttalelsen utdyper LvV tidligere merknader og legger særlig vekt på at stier må kunne oppgraderes for å tåle økt ferdsel. De presiserer at foreningen ikke tok til orde for at Statsforvalteren fratas forvaltningsmyndighet, men at det bør opprettes et samarbeidsorgan som dekker både verneområdet og tilgrensende arealer. De anbefaler at både vernegrense og forvaltningsområde legges til naboeiendoms grensene for å unngå fragmentert forvaltning.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren er uenig i at det har vært manglende medvirkning og viser til kap. 2.1, men tar tilbakemeldingen til orientering. Når det gjelder trusler mot verneverdiene nevner LvV flere negative påvirkningsfaktorer i sine uttalelser, vi viser ellers til omtale i kap. 1.2. Vi er kjent med at flere private eiendommer har store naturverdier og har vært i kontakt med flere av de aktuelle grunneierne. Vi har foreløpig ikke mottatt tilbud om vern av ytterligere arealer med verdier vi mener kvalifiserer til vern som naturreservat. Arealer som ikke blir omfattet av verneområdet vil fortsatt ha samme beskyttelse som i dag gjennom kommunenes planbestemmelser. Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balansegang mellom naturverdiene og friluftsliv/rekreasjon. Vi viser til nærmere omtale i kap. 5.1 av både skoleklassers/gruppers bruk av området, og avveiningen mellom stier/tilrettelegging og naturverdiene. Vedrørende Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse. For Statsforvalterens vurdering av navn viser vi til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1. Vår vurdering av forvaltningsmyndighet er beskrevet i kap. 2.3.

Statsforvalterens vurdering av forslagene om endring i verneforskriften:

§ 1: Anser dette som ikke aktuelt; innspillet kan muligens være en misforståelse.

§ 3 e: Det er tilgjengelige bålplasser på begge sider av elva som ligger i umiddelbar nærhet verneområdet. Statsforvalteren vurderer det som uheldig med flere mindre bålplasser inne et såpass lite verneområde, med store verdier knyttet til død ved og bakkelevende vegetasjon.

§ 4 b: Grunneier beholder normalt sine jakt- og fiskerettigheter ved vern og dette er derfor med som en standardbestemmelse, men Statsforvalteren er innforstått med at området i praksis ikke er egnet eller aktuelt for jakt.

§ 4 d: Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balansegang mellom naturverdiene og tilrettelegging/stier.

§ 4 e: Viser til omtale av beiting i kap. 5.1, samt Byantikvarens uttalelse.

§ 4 g: Vi mener bestemmelsen er dekkende for intensjonen slik den står og gjør ingen endringer her.

§ 5 a: El-sykler er nå likestilt med vanlig sykler i verneforskriften

§ 6: Verneforslaget åpner for vedlikehold og drift. Eventuelle vektgrenser ligger til kommunen å vurdere.

§ 7: Viser til vår kommentar til uttalelse fra Fossum idrettsforening.

§ 8: Tas til orientering, men bestemmelsen følger en generell forskriftsmal knyttet til vesentlige samfunnsinteresser.

Til merknaden om forvaltningsplan presiserer Statsforvalteren igjen at forvaltningsplanen det henvises til er en kommunal plan ment å gjelde for hele området som omfattes av kommunedelplan for Lysakervassdraget. Kommunenes forvaltningsplan vil kunne være et godt kunnskapsgrunnlag innenfor verneområdet. Dersom det besluttes å utarbeide en egen forvaltningsplan for verneområdet, vil det bli en egen prosess igangsatt og ledet av forvaltningsmyndigheten.

Mustad Eiendom AS

Mustad Eiendom er positiv til frivillig vern av kantsonen langs Lysakerelva nord for Fåbrofossen (Granfossen), men understreker behovet for forutsigbare bestemmelser for drift, vedlikehold og akutte tiltak. De viser til behov for maskinell tilgang ved flom, trefall, håndtering av drivved m.m. og vedlikehold/oppgradering av Granfosdammen m/ bro. De ber om at vernebestemmelsene enten må åpne for slike tiltak uten søknad eller baseres på forhåndsgodkjente skjøtselsløsninger. Selv om Granfosdammen ligger utenfor verneområdet er det viktig at verneforskriften også dekker denne dersom det blir behov for tiltak som berører reservatet, inkludert bruk av maskinelt utstyr. Særlig situasjoner med drivved/fremmedelementer kan oppstå ganske akutt, og dermed kan det bli behov for hurtige tiltak. I sørkant av parselhagen på Fåbro gård går det en slags anleggsvei ned til elva. Denne bør inn i vernekartet og omtales som trasé for mulig uttransport av drivved m.m. De påpeker at § 4 d kun omfatter vedlikehold av rassikring og mener etablering av ny rassikring bør inn i § 7, inkludert nødvendig maskinbruk. Mustad Eiendom ønsker helst at Statsforvalteren vil være forvaltningsmyndighet og ser positivt på det dersom det utarbeides en skjøtselsplan for verneområdet.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener verneforslaget ivaretar behovet for drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende dammer. Det gjelder også der dammene ligger utenfor verneområdet, men deler av tiltaket kan måtte foregå noe innenfor. Trasé for kjørbare adkomst for nødvendig drift og vedlikehold av Granfosdammen er merket på vernekartet med tilknyttet bestemmelse i verneforskriften (ny § 6 g). Vi viser også til omtale av dammer i kap. 5.1 Når det gjelder ny rassikring mener Statsforvalteren at dette dekkes av § 7 c og o. Uttalelsen for øvrig tas til orientering.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Bærum og Naturvernforbundet Oslo Vest

Naturvernforbundet er svært positive til verneforslaget og støtter fullt ut vern av Lysakerdalen som naturreservat. De er i hovedsak fornøyd med formålet i verneforskriften, men mener tilrettelegging for friluftsliv har fått for stor plass i forskriften. Avgrensningen av området er for snever – hele

kantsonen og all grønnstruktur langs elva bør inngå for å sikre økologisk sammenheng. De etterlyser en ny runde med relevante grunneiere og mener staten bør vurdere andre virkemidler dersom frivillig vern ikke fører fram. Grinidammen bør inkluderes for å unngå et stort brudd i den grønne korridoren og fordi området har høy naturverdi og rødlistede arter.

Forbundet er bekymret for kanteffekter, slitasje, hogst og dumping av hageavfall, og understreker behovet for god informasjon til naboer. De støtter bevaring av død ved, anbefaler systematisk overvåking av biomangfold, og mener ferdsel må kanaliseres med minimalt av tilrettelegging. Nye stier bør ikke tillates, og ved eventuell stiomlegging må gamle traseer restaureres tilbake til natur. De ønsker bedre sikring der det er rasfare, tydelig informasjon om forbud og fleksibel forvaltning som raskt kan gripe inn ved økende slitasje eller fremmede arter.

Naturvernforbundet mener sykling og ridning/bruk av hest bør forbys, da dette gir stor slitasje og er vanskelig å håndheve. De er også kritiske til åpning for tiltak innen vilt- og fiskeforvaltning og presiserer at introduksjon av laks eller sjøørret, blant annet gjennom laksetrapp i Fåbrofossen, ikke må tillates av hensyn til økosystemet oppstrøms. Videre er de kritiske til vide unntak for drift og oppgradering av infrastruktur, særlig kraftledninger, og mener slike tiltak må kreve dispensasjon. De peker også på Statnetts planlagte høyspentkabel ved Lysejordet, som truer svært sårbare naturtyper.

Forbundet støtter navnet «Lysakerdalen», siden vernet omfatter mer enn selve elva. De mener Statsforvalteren bør være forvaltningsmyndighet på grunn av områdets kompleksitet og store brukspress, i tett samarbeid med Oslo og Bærum kommuner. Forbundet mener vern av Lysakerdalen kan bli en modell for vern av andre bynære elvedaler.

Forbundet foreslår justeringer og presiseringer i verneforskriften:

- § 1 siste ledd: Stryke «og eventuelt videreutvikle dem.» Eller henvis til egen § om «videreutvikling av verneverdiene».
- § 3 b: Føy til at introduksjon av laks og sjøørret ved bl.a. å bygge laksetrapp i Fåbrofossen, er forbudt.
- § 3 c: Føy til «stier».
- § 4 f: Bruk «hovedsti» istedenfor «hovedturtrasé».
- § 4 l: Tiltak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger må det kreves dispensasjon for, dvs. det må søkes om dispensasjon. Fortrinnsvis bør slike tiltak legges til andre områder enn et naturreservat og hvis det er behov for slik oppgradering bør linjen vurderes flyttet ut av naturreservatet. Forvaltningsmyndigheten må kreve at søker utreder dette. Vi foreslår at punktet strykes, slik at man må søke dispensasjon for slike tiltak.
- § 5 b og c: Både ridning/bruk av hest og sykling bør være forbudt.
- § 7 d: Det må føyes til at «den gamle stien må restaureres tilbake til natur.»
- § 7 e: Dette punktet bør strykes. § 4 bør være tilstrekkelig for det som trengs å gjøres med hovedstien.
- § 7 h: Legge til «og stolper til stolpejakt utenom hovedtursti».
- § 10: Endre «bør» til «skal».
- § 11: Statsforvalteren bør være forvaltningsmyndighet.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren er kjent med at flere private eiendommer har store naturverdier og har vært i kontakt med flere av de aktuelle grunneierne. Vi har foreløpig ikke mottatt tilbud om vern av ytterligere arealer med verdier vi mener kvalifiserer til vern som naturreservat. Statsforvalteren mener Grinidammen er for urbanisert/påvirket og med for lite kantskog til å egne

seg som naturreservat, og at andre forvaltningsverktøy er bedre egnet. Avveiningen mellom bruk og naturverdiene er hensyntatt i forskriften og nærmere omtalt i kap. 5.1. Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balansegang mellom naturverdiene, friluftsliv og andre behov/interesser. Vi viser til vår kommentar til uttalelse om laks og laksetrapp fra Lysakerelva fiskeforening. Vedrørende Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse. For Statsforvalterens vurdering av navn viser vi til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1. Vår vurdering av forvaltningsmyndighet er beskrevet i kap. 2.3.

Statsforvalterens vurdering av forslagene om endring i verneforskriften:

§ 1: Formuleringen er del av malen for alle verneforskrifter og innebærer at man som del av formålet med å verne et naturområde aktivt kan gjøre tiltak for å bedre tilstanden til verneverdiene.

§ 3 b: Det kan ikke fastsettes bestemmelser i verneforskriften som gjelder utenfor verneområdet. Fåbrofossen/Granfossen er utenfor verneforslaget. Vi viser i øvrig til vår kommentar til uttalelse fra Lysakerelva fiskeforening samt omtale i kap. 5.1.

§ 3 c: Ferdsløp til fots i området styres av allemannsretten. Stier dannes over tid. Statsforvalteren mener at verneforslaget sikrer at forvaltningsmyndigheten vil kunne gjennomføre nødvendig overvåking og tiltak for å unngå slitasje hvis dette går utover verneverdiene i ulike områder.

§ 4 f: Begrepet «trasé» vurderes som bedre og mer forklarende enn sti ettersom det inngår broer, trapper, m.m.

§ 4 l: Bestemmelsene knyttet til energi- og kraftanlegg er standardbestemmelser og skal inngå slik de står.

§ 5 b og c: Mener foreslått restriksjonsnivå gir en god avveining mellom verneverdier og bruk, og anser det å være liten konflikt.

§ 7 d: Dette er omtalt i kap. 5.1 som en presisering av intensjonen bak bestemmelsen, men legges ikke inn i selve forskriften da det må vurderes for hvert enkelt tilfelle.

§ 7 e: Mener foreslått restriksjonsnivå gir en god avveining mellom verneverdier og bruk, og anser det å være liten konflikt.

§ 7 h: Bestemmelsen kan gjelde flere aktiviteter som tar sikte på å bringe folk ut til nærmere angitte punkter i terrenget, herunder stolper for stolpejakt. Som fellesbenevning sorterer dette innunder begrepet «orientering».

§ 10: Tas til orientering.

Oslo og Akershus orienteringskrets

Orienteringskretsen støtter vern av Lysakerdalen, men ber om at orienteringsaktiviteter reguleres gjennom generelle unntak fremfor dispensasjoner. Det foreslås en ordning med årlig dialog med forvaltningsmyndigheten, tilsvarende praksis i andre verneområder, for å sikre forutsigbarhet og videreføring av frivillig aktivitet.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til uttalelse fra Fossum idrettsforening og vår kommentar til denne.

Oslo Elveforum

Oslo Elveforum avgav først en uttalelse 04.01.2026 som støttet Lysakervassdragets Venner, men trakk denne tilbake 22.01 og ettersendte ny, egen uttalelse 06.02. I gjeldende uttalelse støtter Oslo Elveforum opprettelsen av naturreservat og fremhever behovet for et tydelig juridisk vern av Lysakerdalen. Samtidig understrekes det at dalen er et mye brukt friluftsområde med høyt brukerpress. Oslo Elveforum viser til erfaringer fra Lysakervassdragets Venner om utfordringer

knyttet til ferdsel, slitasje på stier, skole- og barnehagebruk og forvaltningsmodell, og mener slike brukererfaringer må tas på alvor.

Forumet fremhever behovet for god dialog og medvirkning mellom forvaltningsmyndigheten og lokale bruker- og interesseorganisasjoner, og peker særlig på betydningen av forutsigbar praksis for ferdsel og enkel tilrettelegging, løsninger for skole- og barnehagebruk i tråd med verneformålet, samt en forvaltningsplan tilpasset et område med høyt bruketrykk.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til omtale av avveining mellom verneverdier og brukerinteresser i kap. 5.1, samt vår kommentar til uttalelser fra Lysakervassdragets venner. Uttalelsen for øvrig tas til orientering.

Oslo Golfklubb

Golfklubben støtter vern av Lysakerdalen, men forutsetter at vernet ikke hindrer drift og vedlikehold av golfbanen ved Bogstadvannet. Det foreslås justering av vernegrensen for å unngå konflikt med golfdriften.

Statsforvalterens kommentar: Verneforslagets avgrensning overlapper ikke med golfbanen, men er tilgrensende på en ca. 150 m lang strekning. Slik Statsforvalteren ser det er det primært situasjoner med enkelttrær som kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for gangveien mellom banen og verneområdet som er aktuell problemstilling. Vi mener at foreslått avgrensning og verneforskrift ivaretar dette og ser ingen konflikt mellom verneforslaget og drift eller vedlikehold av golfbanen.

Oslo og Omland Friluftsråd

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) støtter opprettelsen av Lysakerdalen naturreservat og fremhever at området har svært høye naturverdier på nasjonalt nivå, samtidig som det er et svært viktig og mye brukt friluftslivsområde med stor betydning for trivsel og folkehelse. OOF mener verneforslaget i hovedsak gir en god balanse mellom vern og bruk, men etterlyser enkelte justeringer for å styrke kunnskapsgrunnlaget og den praktiske forvaltningen.

Friluftslivsinteressene bør synliggjøres bedre, blant annet gjennom kart som viser ferdselsårer, standard på stier, raste- og badeplasser, utsiktspunkter og konfliktområder med slitasje. Truslene mot verneverdiene er svakt beskrevet og planen burde gitt en tydeligere redegjørelse for omfanget av bruk, slitasje, flerbrukskonflikter, samt hvilke brukergrupper som i dag har begrenset tilgang. OOF anbefaler at friluftslivets betydning tas inn i formålsparagrafen i verneforskriften. Tilrettelegging skal beskytte naturen mot slitasje, sikre tilbud til alle grupper og ikke være mer omfattende enn nødvendig. De støtter forslaget om sammenhengende turvei langs elva og vedlikehold av eksisterende stier, men ber også om at forskriften åpner for turvei med barnevognstandard, vedlikehold av bade- og rasteplasser, samt tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse på enkelte strekninger. Mener det ikke bør kreves dispensasjon for ordinære skoleaktiviteter, og at samme prinsipper som gjelder for orientering gjennom nasjonale avtaler bør legges til grunn. Forvaltningsmyndigheten bør legges til kommunene, og det bør etableres et rådgivende utvalg med deltakelse fra natur-, friluftslivs-, idretts- og nærmiljøorganisasjoner. Forvaltningsplanen må konkretisere hvordan friluftslivsbruk, vedlikehold og tilrettelegging skal gjennomføres, i tett dialog med brukerorganisasjonene.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balanse mellom naturverdiene og friluftsliv/rekreasjon. Deler av verneforslaget er statlig sikrede friluftsområder. Vi mener de foreslåtte bestemmelsene knyttet til vedlikehold og tilrettelegging er

dekkende for avveiningen mellom vern og bruk, og viser til nærmere omtale i kap. 5. Statsforvalteren anerkjenner også at brukere ikke nødvendigvis ønsker at naturlig sti/naturopplevelse erstattes med turveistandard. Spesifikt om orientering viser vi til vår kommentar til uttalelse fra Fossum idrettsforening. Vernekart utformes etter en nasjonal mal. Formålet med et vernekart er å vise vernegrensene samt spesielle hensyn som er spesifikt henvist til i verneforskriften. Vedlikehold av eksisterende stier – både merkede og umerkede og uavhengig av om de er registrert i en turkartbase – er en generell bestemmelse. Øvrige stier tegnes derfor ikke opp i vernekart. Vår vurdering av forvaltningsmyndighet er beskrevet i kap. 2.3. Uttalelsen for øvrig tas til orientering.

Røa Vel

Røa Vel støtter vern av Lysakerdalen og navnet Lysakerdalen naturreservat. Lysakerdalen er en ny betegnelse, men etter Vellets vurdering gir den absolutt mening for omtale av helheten omkring Lysakerelven fra Bogstadvannet til utløpet i Oslofjorden. Vellet fremhever betydningen av området som nærfriluftsområde og behovet for vedlikehold av stier og kulturminner. Det bes om mulighet for ytterligere merknader når forvaltningsplan foreligger.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Privatpersoner

Alun Williams

Williams støtter vern av Lysakerdalen, men forutsetter at eksisterende fiskerettigheter videreføres. Han vurderer dagens regler for minstemål og fangstbegrensninger som velfungerende og er imot etablering av laksetrapp ved Fåbrofossen, som etter hans syn vil endre elvas natur og økologi.

Statsforvalterens kommentar: Det vil fortsatt være tillatt å fiske i henhold til gjeldende regelverk innenfor verneområdet. Vedrørende laksetrapp viser vi til vår kommentar til Lysakerelva fiskeforening.

Gudrun Vik

Vik har avgitt to uttalelser, 02.01. og 03.01.2026. Hun er kritisk til navnet Lysakerdalen og mener området bør gis navnet Lysakerelvas naturreservat. Det vises til lokal språkbruk og kulturhistorie, og det argumenteres for at Lysakerdalen ikke er et etablert navn. I tilleggssuttalelsen utdypes tidligere høringsuttalelse om at Lysakerelva eller Lysakervassdraget er mer dekkende og historisk korrekte navn enn Lysakerdalen. Det vises til bruk i lokale miljøer og sosiale medier.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Kari Ruud

Ruud gir uttrykk for støtte til vern av Lysakervassdraget.

Statsforvalterens kommentar: Tas til orientering.

Ingeborg Taksdal

Taksdal foreslår navnet Lysakerelvdalen og mener Lysakerdalen er et konstruert og geografisk misvisende navn. Det redegjøres for lokale stedsnavn og historisk bruk.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Kristian Kjelman

Kjelman er kritisk til navnet Lysakerdalen og foreslår alternative historiske navn, herunder Fåd eller Fådalen. Det argumenteres for at disse navnene er bedre historisk forankret.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Inger Gjelsvik

Gjelsvik støtter vern av Lysakerdalen og legger vekt på områdets store betydning for friluftsliv og naturopplevelse i nærmiljøet. Det uttrykkes bekymring for terrengsykling og støtte til innspill fra Bevar Lysejordet og Lysakerdalen når det gjelder Statnetts planer.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balansegang mellom naturverdiene og friluftsliv/rekreasjon. Avveiningen mellom stier/tilrettelegging og naturverdiene er hensyntatt i forskriften og nærmere omtalt i kap. 5.1. Vedrørende Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og vår kommentar til disse. Når det gjelder Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og våre kommentarer til disse, samt omtale i kap. 5.1.

John Tibballs

Tibballs mener vernebestemmelsene er for strenge for et mye brukt nærfriluftsområde. Det pekes på omfattende skole- og barnehagebruk og på naboers hevdvunne bruk av området, herunder etablering av stier mellom hageporter og turveiene. Slike private stier legges om for å tilpasses etter trefall, som nå vil bli søknadspliktig. Stiller spørsmål ved om barnelek, inkludert bygging av hytter og gapahuker, blir ulovlig etter verneforslagets § 3 a.

Det stilles spørsmål ved om naturreservat er riktig verneform. Mener også at verneforslaget ikke bøter på problemer med kommunal forvaltning av området.

Statsforvalterens kommentar: Vegetasjonen i verneområdet er vernet mot skade og ødeleggelse. Det vil ikke være lov å anlegge nye anlegg/innretninger, herunder hytter og gapahuker. Annen vanlig barnelek og bruk av området vil kunne fortsette som før. Når det gjelder etablering eller omlegging av stier, så gjelder dette en fysisk anleggelse av en ferdselstrase gjennom skilting og/eller rydding av vegetasjon for å lede ferdsele aktivt dit man ønsker. Det er viktig at forvaltningsmyndigheten leder ferdsele slik at både naturkvalitetene og opplevelsesverdiene ivaretas. De aller fleste stiene har imidlertid oppstått naturlig ved at folk har ansett en viss rute gjennom skogen som best egnet for å komme dit man ønsker. En naturlig prosess ved at stier oppstår gjennom ferdselstråkk som det pekes på i innspillet er i utgangspunktet vanskelig å regulere. Skulle en slik sti oppstå og være uheldig for verneformålet, så bør forvaltningsmyndigheten vurdere passive tiltak, som eksempelvis å sperre stien der den starter.

Knut Christiansen

Christiansen synes det er vanskelig å se hvor nær egen eiendom 37/300 i Bærum den foreslåtte grensen for naturvernområdet kommer ut fra det digitale høringskartet. Han redegjør for topografiske endringer som følge av utfyllinger utført på 60-tallet, og mener at det er mer naturlig at vernegrensen nær egen eiendom trekkes med noenlunde jevn avstand til utfyllingen. Christiansen påpeker også forholdet med risiko knyttet til store trær nær bebyggelse, som han synes

verneforslaget har ivaretatt. Han har to høye grantrær som på det digitale kartet er vanskelig å fastslå om omfattes av verneforslaget.

Statsforvalterens kommentar: På det nærmeste (spissen på et hjørne av verneforslaget) er det ca. 8 meter mellom vernegrensen og Christiansens eiendom, og ca. 14 meter frem til husveggen. Ellers er avstand mellom vernegrensen og eiendomsgrensen mellom ca. 12 og ca. 17 meter. Statsforvalteren er uenig at vernegrensen her bør justeres ytterligere – det er allerede gjort en avveining mellom verneverdier, forvaltningshensyn og den standardiserte avstanden på 10 meter til bebyggelse.

Mikjel Syver Svae

Svae støtter vern, men mener verneområdet bør utvides til å omfatte hele elvestrekningen ned til fjorden. Det reises også spørsmål om adgang til enkelte tiltak ved krisesituasjoner, blant annet sanking av ved og vanntilgang til kjøkkenhage.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener strekningen nedenfor Granfossen/Fåbro er for urbanisert/påvirket og med for lite kantskog til å egne seg som naturreservat, og at andre forvaltningsverktøy er bedre egnet for området. Død vegetasjon er også fredet i verneområdet og vil ikke kunne brukes som ved. Ved krisesituasjoner som det pekes på innspillet, må gjeldende myndighet sørge for de tiltak og begrensninger som er naturlig ut ifra gitte situasjoner. Dette gjelder generelt. Vi anser at det kan være naturlig å hente vann fra elva ved gitte situasjoner som kan tenkes å oppstå, ved krig eller andre store kriser.

Margunn og Jørgen Bjørnholt

Innsenderne støtter verneforslaget og mener navnevalget Lysakerdalen er godt. De foreslår at tilgrensende naturområder som henger sammen med Lysakerdalen vurderes inkludert i vernet gjennom frivillig vern, for å styrke sammenhengende naturkvaliteter.

Statsforvalterens kommentar: Vi er kjent med at flere private eiendommer har store naturverdier og har vært i kontakt med flere av de aktuelle grunneierne. Vi har foreløpig ikke mottatt tilbud om vern av ytterligere arealer med verdier vi mener kvalifiserer til vern som naturreservat. Vedrørende navn tar vi innspillet til orientering, og viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Palle Nielsen

Nielsen støtter vern av Lysakerdalen, men fremhever behovet for fremkommelige stier og universell tilgang, særlig for personer med nedsatt funksjonsevne.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener verneforslaget sikrer en god balansegang mellom naturverdiene og friluftsliv/rekreasjon. Avveiningen mellom stier/tilrettelegging og naturverdiene er hensyntatt i forskriften og nærmere omtalt i kap. 5.1.

Ragnhild Berre

Berre foreslår navnet Lysakerelva naturreservat og mener det vil være historieløst å kalle reservatet for Lysakerdalen. Det vises til lokal språkbruk og historisk forankring.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Svein Tangen

Tangen mener navnet Lysakerdalen ikke er lokalt forankret og anbefaler navnet Lysakerelva naturreservat.

Statsforvalterens kommentar: Vi viser til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1.

Tone Thiis

Thiis støtter vern av Lysakerdalen, men er kritisk til at området ved Lysejordet ikke fullt ut inngår i verneforslaget. Det uttrykkes sterk motstand mot Statnetts planlagte tverrslag i området, som etter hennes vurdering vil kunne undergrave verneverdiene. Kan venne seg til navnet Lysakerdalen, men påpeker at de kaller området for Lysakerelven.

Statsforvalterens kommentar: Selve Lysejordet er et friområde som benyttes og skjøttes parkmessig og som gressplen, og har ikke naturverdier som kvalifiserer til vern som naturreservat. Vedrørende navn viser vi til vår kommentar til Språkrådet samt omtale i kap. 3.1. Når det gjelder Lysejordet viser vi til Statnetts uttalelser og våre kommentarer til disse, samt omtale i kap. 5.1.

Øystein Holo

Holo støtter vern av Lysakerdalen, men foreslår justeringer i verneforskriften for å sikre at aktivitetene og friområdene fortsatt kan brukes på en hensiktsmessig måte. Foreslår følgende endringer i verneforskriftene:

- § 4: Nytt punkt «*m. utplassering av poster for turorientering, orienteringsløp, stolpejakt samt kjentmannsposter, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes*»
- § 7 h: fjernes ref. forslag over om nytt punkt i § 4.
- § 7: Nytt punkt «*oppsetting av viltkamera*»
- § 7: Nytt punkt «*oppsetting av lavvoer for bruk av barnehager og skoleklasser*»
- § 7: Nytt punkt «*andre aktiviteter som ikke vesentlig forringer verneverdiene*». For å ta høyde for eventuelle fremtidige friluftaktiviteter som er helt ok å gjennomføre i verneområdet, men som man i dag ikke kjenner til.

Statsforvalterens kommentar: Statsforvalteren mener det er riktig å beholde bestemmelsen om utplassering av poster for orientering og stolpejakt i § 7 utenfor etablerte stier. Det foreslåtte naturreservatet er et lite område med sårbare verdier. Søknad for utsetting av poster er etablert praksis for andre naturreservater, og også en videreføring av praksis fra Bærum kommune i dette området. Vi bemerker at det kan gis tillatelser for flere år av gangen. Det er imidlertid lagt inn åpning for at orienteringsposter som ikke medfører ferdsel utenfor sti, kan settes opp uten søknad (ny § 4 m). Forslaget om nytt punkt i § 7 for å tillate andre aktiviteter fremstår som litt uklart rundt hvilke aktiviteter som eventuelt ville ha behov for tillatelse. Hvis aktiviteter ikke anses å være i strid mot verneformålet, og følgelig heller ikke står som forbudt eller som unntak etter søknad, så er aktiviteten tillatt. Statsforvalteren mener at den foreslåtte verneforskriften sikrer en god balansegang mellom naturverdiene og friluftsliv/rekreasjon. Når det gjelder oppsetning av viltkamera så trengs det tillatelse fra grunneier. Vi anser at dette er tilstrekkelig regulering. Telting og bruk av lavvo reguleres av friluftsløven og man kan telte i inntil to netter. Telt av en mer varig karakter, lavvo, gapahuk og lignende til bruk for eksempelvis barnehage, vil i utgangspunktet ikke være tillatt innenfor verneområdet. Det er egnede områder like utenfor, med bål plass, og vi mener at disse bedre vil dekke denne typen behov.

5.3 Statsforvalterens tilrådning

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Forslag til vernekart for Lysakerdalen naturreservat, Oslo og Bærum kommuner

Vedlegg 2. Forslag til verneforskrift Lysakerdalen naturreservat, Oslo og Bærum kommuner

Vedlegg 3. Avveiing skogbruk/skogvern

Vedlegg 4. Høringsuttalelser samlet